

UPRAVLJANJE I GOSPODARENJE S DIVLJAČI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

Marinović, Ante

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:161310>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-09**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu
Odjel lovstva i zaštite prirode
Studij lovstva i zaštite prirode

ANTE MARINOVIĆ

UPRAVLJANJE I GOSPODARENJE S
DIVLJAČI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2023.

Veleučilište u Karlovcu
Odjel lovstva i zaštite prirode
Studij lovstva i zaštite prirode

ANTE MARINOVIĆ

UPRAVLJANJE I GOSPODARENJE S
DIVLJAČI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

dr. sc. Zrinka Mesić,

pred.

Karlovac, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI I SUGLASNOSTI

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom Upravljanje i gospodarenje s divljači u zaštićenim područjima izradio/la samostalno, pod nadzorom i uz stručnu pomoć mentorice dr. sc. Zrinke Mesić. Izjavljujem da je završni rad u potpunosti napisan i uređen prema Pravilniku o završnom radu na stručnim preddiplomskim i specijalističkim studijima Veleučilišta u Karlovcu te sukladno uputama za izradu završnih i diplomskih radova na preddiplomskim i diplomskim studijima Veleučilišta u Karlovcu. Izjavljujem i da sam suglasan da se trajno pohrani i objavi moj završni rad pod naslovom Upravljanje i gospodarenje s divljači u zaštićenim područjima u javno dostupnom institucijskom repozitoriju Veleučilišta u Karlovcu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14 i 60/15).

UPRAVLJANJE I GOSPODARENJE S DIVLJAČI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

SAŽETAK

Rad se bavi pregledom načina upravljanja i gospodarenja divljači u različitim kategorijama zaštićenih područja. Zaštićeno područje je geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode i kojim se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i životinjskih vrsta pa tako i divljači. Divljač su zakonom određene životinjske vrste koje slobodno žive u prirodi, na površinama namijenjenim za uzgoj i razmnožavanje u svrhu lova i korištenja. Divljač obično obitava na područjima lovišta i uzgajališta, međutim često se pojavljuje i na površinama zaštićenih područja. Upravljanje i gospodarenje divljači u zaštićenim područjima provodi se u skladu programa zaštite divljači koji predstavlja planski akt na temelju kojeg se divljač štiti na površinama zemljišta na kojem se lovište ne smije ustanoviti. Program zaštite divljači uređuje zaštitu i postupanje s na površinama izvan lovišta radi sprječavanja šteta, mogućih rizika za imovinu i ljudsko zdravlje, ali i za održivosti vrste. U radu će biti dan pregled zakonodavstva iz područja lovstva i područja zaštite prirode, te će se povezati dio koji se odnosi na zaštićena područja i dio iz područja lovstva. Naposljetku, u radu će definirani načini upravljanja i gospodarenja divljači u zaštićenim područjima biti prikazani na nekoliko primjera zaštićenih područja – Nacionalni park Brijuni, Nacionalni park Risnjak i Posebni rezervat Kopački rit.

Ključne riječi: zaštićena područja, upravljanje i gospodarenje divljači, Program zaštite divljači

ABSTRACT

The paper deals with an overview of the management and ruling of venison in different categories of protected areas. A protected area is a geographically clearly defined area that is intended for the protection of nature and is managed for the long-term preservation of nature and animal species, including wildlife. Venison are animal species defined by law that live freely in nature, on areas intended for cultivation and reproduction for the purpose of hunting and use. Venison usually lives in the areas of hunting grounds and farms, however, it often appears on the surfaces of protected areas. The management and ruling of venison in protected areas is carried out in accordance with the Venison Protection Program, which is a planning document based on which venison is protected on land areas where hunting grounds may not be established. The Venison Protection Program regulates the protection and handling of areas outside the hunting grounds in order to determine damage, possible risks to

property and human health, but also to the sustainability of the species. The paper will provide an overview of the legislation in the field of hunting and nature protection, and will connect the part that refers to protected areas and the part in the field of hunting. Finally, the paper will define the methods of management and ruling of venison in protected areas and will be shown on several examples of protected areas - Brijuni National Park, Risnjak National Park and Kopački rit Special Reserve.

Key words: protected areas, venison management and ruling, Venison Protection Program

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Tema i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	2
2. ZAŠTIĆENA PODRUČJA I EKOLOŠKA MREŽA.....	3
2.1. Kategorije zaštićenih područja u RH.....	4
2.1.1. Zaštićena područja od državnog značenja	5
2.1.2. Zaštićena područja od lokalnog značenja	7
2.2. Upravljanje zaštićenim područjima preko javnih ustanova.....	8
2.4. Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže	9
3. UPRAVLJANJE I GOSPODARENJE DIVLJAČI.....	14
3.1. Pregled načina upravljanja i gospodarenja divljači u različitim kategorijama zaštićenih područja i području ekološke mreže Natura 2000	14
3.2. Upravljanje i gospodarenje divljači Zakonom o zaštiti prirode.....	21
3.3. Upravljanje i gospodarenje divljači Zakonom o lovstvu.....	22
3.2.1. Program zaštite divljači.....	26
3.2.2. Popis divljači prema Zakonu o lovstvu.....	28
4. PRIMJERI UPRAVLJANJA I GOSPODARENJA DIVLJAČI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA	31
4.1. Nacionalni park Brijuni	31
4.1.1. Opis područja	31
4.1.2. Popis divljači	32
4.1.3. Opis gospodarenja/upravljanja divljači	35
4.2. Nacionalni park Risnjak	36
4.2.1. Opis područja	36
4.2.2. Popis divljači	37

4.2.3.	Opis gospodarenja/upravljanja divljači	39
4.3.	Posebni rezervat Kopački rit.....	40
4.3.1.	Opis područja	40
4.3.2.	Popis divljači	42
4.3.3.	Opis gospodarenja/upravljanja divljači	44
5.	ZAKLJUČAK.....	46
6.	LITERATURA.....	48

POPIS SLIKA

Slika 1 Prikaz zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj (Izvor: Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2021)	8
Slika 2 Područja očuvanja značajna za ptice (Izvor: Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže, NN 80/2019).....	12
Slika 3 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (Izvor: Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže, NN 80/2019)...	13
Slika 4 Institucionalni okvir državnog i javnog sektora zaštite prirode (Izvor: Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2021)	15
Slika 5 Smještaj NP Brijuni u Hrvatskoj (Izvor: JUNP Brijuni, 2016).....	31
Slika 6 NP Brijuni s ucrtanom granicom (Izvor: JUNP Brijuni, 2016)	32
Slika 7 Položaj Nacionalnog parka Risnjak (Izvor: JUNP Risnjak, 2022)	37
Slika 8 Pozicijska karta Nacionalnog parka Risnjak sa lovištima koja ga okružuju (Izvor: Šumarski fakultet, 2020)	40
Slika 9 Smještaj Parka prirode Kopački rit (Izvor: JUPP Kopački rit, 2011)	41

POPIS TABLICA

Tablica 1 Popis divljači- sisavci i zastupljenost u zakonskim aktima.....	16
Tablica 2 Popis pernate divljači i zastupljenost u zakonskim aktima	17
Tablica 3 Popis divljači i ciljanih područja iz Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže	19
Tablica 4 Pregled upravljanja/gospodarenja u zaštićenim područjima od državnog značenja	23
Tablica 5 Popis krupne divljači prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20)	29
Tablica 6 Popis krupne divljači prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20)	29
Tablica 7 Popis divljači za NP Brijuni (Izvor: Uprava za zaštitu prirode, 2021).....	33
Tablica 8 Pregled gospodarenja/upravljanja divljači za NP Brijuni	35
Tablica 9 Brojnost krupne divljači na području NP Risnjak (Izvor: Šumarski fakultet, 2020)	38
Tablica 10 Brojnost sitne divljači na području NP Risnjak (Izvor: Šumarski fakultet, 2020).	38
Tablica 11 Pregled gospodarenja/upravljanja u NP Risnjak	39
Tablica 12 Popis krupne divljači na području Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“. (Izvor: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).....	42

Tablica 13 Popis sitne divljači na području Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“ (Izvor: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).....	43
Tablica 14 Pregled gospodarenja/upravljanja u Posebnom rezervatu Kopački rit.....	44

1. UVOD

Republika Hrvatska zbog svog veoma specifičnog geografskog oblika i položaja može se pohvaliti velikom raznolikošću i ljepotom prirode. Svojom raskoši na panonsko dinarskom i mediteranskom prostoru hrvatska prirodna baština dobila je priznanja i na međunarodnoj razini, te su njene ljepote svrstane u UNESCO-ov popis svjetske baštine.

Međuodnos čovjeka i svega onoga što ga okružuje postaje ključno pitanje za daljnji razvoj čovječanstva i njegove aktivnosti na Zemlji, ali i na cjelokupni ekosustav kako životinjski tako i biljni. Dolazi do potrebe zaštite prirode kako prirodni ekosustavi ne bi bili dovedeni do ruba urušavanja, a životinjski svijet doveden na biološki minimum.

Gotovo sva područja zaštićena su u jednoj od nacionalnih kategorija te su ujedno i dio ekološke mreže Natura 2000 (HAOP, 2021). Ekološka mreža Europske unije Natura 2000 namijenjena je očuvanju ugroženih divljih vrsta faune i flore te ugroženih staništa (Marić, 2020). Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/2019) utvrđena je ekološka mreža Natura 2000 Republike Hrvatske, kao i nadležnosti javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže za upravljanje i donošenje planova upravljanja ekološkom mrežom. Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća 25.956 km² i pokriva 36,8 % kopnenog teritorija te 9,3 % mora pod nacionalnom jurisdikcijom (teritorijalno more i isključivi gospodarski pojas RH) (MINGOR, 2022b). Zastupljenost područja Natura 2000 u RH je u velikoj pokrovnosti, raznolikosti i očuvanosti šuma u kojima obitavaju sve tri velike zvijeri (vuk, smeđi medvjed i ris) te čitav niz šumskih vrsta ptica. Gotovo 90% ukupne površine zaštićenih područja nalazi se unutar Natura 2000. Najveći udio je smješten u Primorsko-goranskoj županiji, te Ličko-senjskoj županiji, Dubrovačko - neretvanska županija, Zadarska i Šibensko-kninska županija.

1.1. Tema i cilj rada

Predmet ovog rada je upravljanje i gospodarenje s divljači u zaštićenim područjima. Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) divljač je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu, na područjima gdje je lovište ustanovljeno gospodari se lovno gospodarskom osnovom na period od 10 godina, a na površinama izvan lovišta, gdje spadaju i neki dijelovi zaštićenih područja gospodari se dokumentima na način kako je opisano u radu.

Lov je često najvažniji i glavni uzrok smrtnosti koji utječe na populacijsku dinamiku divljači. Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) gospodarenje obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i

korištenje divljači i njezinih dijelova. Zakon o lovstvu definira divljač kao utvrđene životinjske vrste koje slobodno žive u prirodi, na površinama namijenjenim za uzgoj ili intenzivni uzgoj i razmnožavanje u svrhu lova i korištenja.

Cilj gospodarenja je osigurati održivo gospodarenje populacijama divljači i njihovim staništima na način i u obujmu kojim se trajno unapređuje vitalnost populacije divljači, proizvodna sposobnost staništa i biološka raznolikost.

U ovome radu cilj je napraviti pregled načina upravljanja i gospodarenja divljači u različitim kategorijama zaštićenih područja i području ekološke mreže Natura 2000. Također cilj je napraviti pregled zakonodavstva iz područja lovstva vezano za dokumente koji definiraju gospodarenje/upravljanje divljači. Kroz rad će se povezati dio koji se odnosi na zaštićena područja i na dokumente iz područja lovstva te će to biti prikazano na nekoliko primjera zaštićenih područja – Nacionalni park Brijuni, Nacionalni park Risnjak i Posebni rezervat Kopački rit.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Za pisanje ovog rada korištena je znanstvena i stručna literatura te podaci dostupni na web stranicama Hrčak - Srce, Google Scholar, Javne ustanove zaštićenih područja, Planovi upravljanja zaštićenih područja, Programi zaštite divljači zaštićenih područja.

2. ZAŠTIĆENA PODRUČJA I EKOLOŠKA MREŽA

Prema definiciji Međunarodne unije za očuvanje prirode (International Union for Conservation of Nature), zaštićeno područje je „jasno definirano područje koje je priznato sa svrhom i kojim se upravlja s ciljem trajnog očuvanja cjelokupne prirode, usluga ekosustava koje ono osigurava te pripadajućih kulturnih vrijednosti, na zakonski ili drugi učinkoviti način.“

Zaštićeno područje je definirano Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) koji je ujedno temeljni pravni akt kojim se propisuju odredbe za zaštitu prirodnih vrijednosti Republike Hrvatske. Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) definirano je 9 kategorija zaštićenih područja, a to su:

- strogi rezervati,
- nacionalni parkovi,
- posebni rezervati,
- parkovi prirode,
- regionalni parkovi,
- spomenici prirode,
- značajni krajobrazi
- park šume,
- spomenici parkovne arhitekture.

U širem smislu „zaštićena područja“ prirode obuhvaćaju sva ona područja kojima je cilj zaštita neke od sastavnica prirode, a što uključuje i područja ekološke mreže Natura 2000. Zaštićena područja bilo je potrebno analizirati i na svjetskoj razini, te se pojavila potreba za standardizacijom kategorija zaštite. Međunarodna konferencija za zaštitu faune i flore 1933. godine (International Conference for the Protection of Fauna and Flora) predložila je četiri kategorije: nacionalni park, strogi rezervat prirode, rezervat flore i faune te rezervat sa zabranom lova i sabiranja. IUCN prvu jednostavnu podjelu na nacionalni park, znanstveni rezervat te spomenik prirode uvodi 1966. godine u publikaciji Popis zaštićenih područja Ujedinjenih Naroda („UN List of Protected Areas“). Od tada su kategorije zaštićenih područja više puta mijenjane i prilagođavane. Na svjetskom kongresu očuvanja prirode (World Conservation Congress) u Barceloni 2008. skupština Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN - International Union for Conservation of Nature) prihvatila je nove definicije kategorija zaštićenih područja (Perković, 2016).

Područja koja su bitna za očuvanje prirode unutar Hrvatske mogu biti zaštićena prema više kriterija i sustava zaštite, korištenjem jednog ili više mehanizama. Na taj način su gotovo sva područja zaštićena u jednoj od nacionalnih kategorija zaštite ujedno i dio ekološke mreže Natura 2000. Pojedina zaštićena područja prepoznata su kao međunarodno vrijedna te se nalaze na UNESCO-ovoj Listi svjetske baštine, mreži rezervata biosfere (UNESCO MaB), UNESCO svjetskoj mreži Geoparkova ili pak na popisu međunarodno vrijednih močvara (Ramsarska konvencija). Različiti tipovi zaštite nekog područja jedan su od elemenata koji utječu na alate koji stoje na raspolaganju upravljaču kao i na složenost upravljanja određenim područjem (HAOP, 2021).

Plan upravljanja zaštićenim područjem je strateški dokument koji utvrđuje svrhu i stanje zaštićenog područja te određuje ciljeve upravljanja, aktivnosti potrebne za ostvarenje ciljeva i pokazatelje učinkovitosti upravljanja. Kategorizacija zaštićenih područja se temelji na ciljevima zaštite, odnosno razinama zaštite. Pod pojmom „upravljanje zaštićenim područjem“ podrazumijevaju se svi procesi koji doprinose i pozitivno utječe na stanje prirode, provođenje niza mjera i aktivnosti potrebnih za dugoročno očuvanje prirodnih i drugih vrijednosti područja, a u okviru odgovornosti pojedinih institucija sustava zaštite prirode prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19).

2.1. Kategorije zaštićenih područja u RH

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) zaštićena područja podijeljena su na dva razreda:

1. Zaštićena područja od državnog značenja,
2. Zaštićena područja od lokalnog značenja.

Unutar zaštićenih područja od državnog značaja nalazi se:

- strogi rezervat,
- nacionalni park,
- posebni rezervat,
- park prirode.

Zaštićena područja od lokalnog značaja su:

- regionalni park,
- spomenik prirode,
- značajni krajobraz,
- park-šuma,

- spomenik parkovne arhitekture.

Danas zaštićena područja služe ne samo za očuvanje biološke raznolikosti već i, među ostalim ciljevima, za zaštitu krajobraza i kulturnih dobara. Štoviše, zaštićena se područja promoviraju i kao rješenja za demokratska pitanja, siromaštvo i svjetski razvoj (Mackelworth i Jovanović, 2011).

Zaštićena područja za Republiku Hrvatsku upisuju se u Upisnik zaštićenih područja kojeg vodi Ministarstvo nadležno za poslove zaštite prirode. Prema podacima iz Upisnika na dan 12. rujna 2022., površina zaštićenih područja iznosi 817.383,34 ha što čini 13,37% kopna i 1,93% mora RH. Ukupno je zaštićeno 408 područja u različitim kategorijama zaštite: strogi rezervat (2), nacionalni park (8), posebni rezervat (80), park prirode (11), regionalni park (2), spomenik prirode (78), značajni krajobraz (79), park-šuma (27) i spomenik parkovne arhitekture (120).

Nacionalni park i park prirode proglašava Hrvatski sabor zakonom. Stroge i posebne rezervate proglašava Vlada uredbom. Regionalni park i značajni krajobraz, uz prethodnu suglasnost Ministarstva i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, vodnoga gospodarstva, pomorstva i gospodarstva, proglašava predstavničko tijelo nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave. Spomenik prirode, park-šumu i spomenik parkovne arhitekture, uz prethodnu suglasnost Ministarstva, a za park-šumu i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove šumarstva, proglašava predstavničko tijelo nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave. Nije dopušteno proglašavanje zaštićenog područja unutar prostora koji je posebnim propisima definiran kao područje od posebnog interesa za obranu (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13,15/18,14/19,127/19).

2.1.1. Zaštićena područja od državnog značenja

- **Strogi rezervat** predstavlja najstroži oblik zaštite prirode te predstavlja područje kopna i/ili mora s neizmijenjenom ili neznatno izmijenjenom sveukupnom prirodom, a namijenjen je isključivo očuvanju izvorne prirode. U strogom rezervatu zabranjene su gospodarske i druge djelatnosti (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13,15/18,14/19,127/19). U strogom rezervatu može se dopustiti posjećivanje, obavljanje istraživanja i praćenja stanja prirode (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13,15/18,14/19,127/19).

Dva su stroga rezervata:

- Bijele i Samarske stijene,
- Hajdučki i Rožanski kukovi (MINGOR, 2022a).

- **Nacionalni park** je prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti koje obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekosustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih i krajobraznih vrijednosti. Nacionalni park ima i znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu namjenu te su dopušteni zahvati i djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13,15/18,14/19,127/19).

U Republici Hrvatskoj se pod zaštitom nacionalnog parka nalazi 8 područja, a to su:

- Brijuni,
  - Sjeverni Velebit,
  - Risnjak,
  - Paklenica,
  - Kornati,
  - Plitvička jezera,
  - Krka,
  - Mljet.
- **Park prirode** je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora velike bioraznolikosti i/ili georaznolikosti, s vrijednim ekološkim obilježjima, naglašenim krajobraznim i kulturno-povijesnim vrijednostima. Park prirode ima i znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu te rekreativnu namjenu. U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju njegova bitna obilježja i uloga (MINGOR, 2022a).

U Republici Hrvatskoj zaštićeno je 12 parkova prirode:

- Park prirode Biokovo,
- Park prirode Kopački rit,
- Park prirode Papuk,
- Park prirode Učka,
- Park prirode Velebit,
- Park prirode Vransko jezero,
- Park prirode Žumberak,
- Park prirode Lastovo,
- Park prirode Lonjsko polje,
- Park prirode Medvednica,

- Park prirode Telašćica
- Park prirode Dinara.
- **Posebni rezervat** je područje kopna i/ili mora od osobitog značenja zbog jedinstvenih, rijetkih ili reprezentativnih prirodnih vrijednosti, ili je ugroženo stanište ili stanište ugrožene divlje vrste, a prvenstveno je namijenjen očuvanju tih vrijednosti (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13,15/18,14/19,127/19).
Trenutno je zaštićeno 79 posebnih rezervata (MINGOR, 2022a).

2.1.2. Zaštićena područja od lokalnog značenja

- **Regionalni park** je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora velike bioraznolikosti i/ili georaznolikosti, s vrijednim ekološkim obilježjima, naglašenim krajobraznim i kulturno-povijesnim vrijednostima. U regionalnom parku dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju njegova bitna obilježja i uloga (MINGOR, 2022a). Preventivnom je zaštitom u ovoj kategoriji zaštićeno područje uz Muru i Dravu te Moslavačka gora.
- **Spomenik prirode** je pojedinačni neizmijenjeni dio prirode koji ima ekološku, znanstvenu, estetsku ili odgojno-obrazovnu vrijednost. Na spomeniku prirode dopušteni su zahvati i djelatnosti kojima se ne ugrožavaju njegova obilježja i vrijednosti (MINGOR, 2022a). U Republici Hrvatskoj je zaštićeno 79 spomenika prirode.
- **Značajni krajobraz** je prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i bioraznolikosti i/ili georaznolikosti ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za pojedino područje. U značajnom krajobrazu dopušteni su zahvati i djelatnosti koje ne narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen. (MINGOR, 2022a)
- **Park-šuma** je prirodna ili sađena šuma, veće bioraznolikosti i/ili krajobrazne vrijednosti, a koja je namijenjena i odmoru i rekreaciji. U park-šumi dopušteni su zahvati i djelatnosti koje ne narušavaju obilježja zbog kojih je proglašena U Republici Hrvatskoj zaštićeno je 27 park-šuma (MINGOR, 2022a).
- **Spomenik parkovne arhitekture** je umjetno oblikovani prostor (perivoj, botanički vrt, arboretum, gradski park) koji ima estetsku, stilsku, umjetničku, kulturno-povijesnu i odgojno-obrazovnu vrijednost. Na spomeniku parkovne arhitekture dopušteni su zahvati i djelatnosti kojima se ne narušavaju vrijednosti zbog kojih je zaštićen (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13,15/18,14/19,127/19).

Na slici 1 prikazana je karta Republike Hrvatske sa ucrtanim svim zaštićenim područjima od državnog i lokalnog značenja.

Slika 1 Prikaz zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj (Izvor: Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2021)

2.2. Upravljanje zaštićenim područjima preko javnih ustanova

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), zaštićenim područjima upravljaju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima. Njihova osnovna djelatnost je, održavanje, promicanje i zaštita zaštićenog područja. Glavni ciljevi javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima su zaštita i očuvanje izvorne prirode, osiguravanje odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziranje provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na zaštićenom području kojim upravljaju te sudjelovanje u prikupljanju podataka u svrhu praćenja očuvanosti prirode.

Uredbom Vlade Republike Hrvatske osnivaju se javne ustanove Parkova prirode i Nacionalnih parkova. Javne ustanove za upravljanje ostalim zaštićenim područjima osnivaju predstavnička tijela područne ili regionalne jedinice odnosno odlukom lokalne samouprave.

Sukladno svjetskim trendovima Zakonom o zaštiti prirode, čl. 80. je propisano da se upravljanje zaštićenim područjima provodi na temelju plana upravljanja koji se donosi na razdoblje od deset godina, s mogućnošću revizije nakon 5 godina (JUPP Kopački rit, 2011). Plan upravljanja zaštićenim područjem je strateški dokument koji utvrđuje svrhu i stanje zaštićenog područja te određuje ciljeve upravljanja, aktivnosti potrebne za ostvarenje ciljeva i pokazatelje učinkovitosti upravljanja. Kategorizacija zaštićenih područja se temelji na ciljevima zaštite, odnosno razinama zaštite.

Pod pojmom „upravljanje zaštićenim područjem“ podrazumijevaju se svi procesi koji doprinose i pozitivno utječe na stanje prirode, provođenje niza mjera i aktivnosti potrebnih za dugoročno očuvanje prirodnih i drugih vrijednosti područja, a u okviru odgovornosti pojedinih institucija sustava zaštite prirode prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19).

2.4. Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže

Natura 2000 je ekološka mreža Europske unije koja obuhvaća međunarodno značajna područja unutar svake od zemalja članica, važna za očuvanje ugroženih vrsta i staništa. Temelj za proglašenje ekološke mreže Natura 2000 su Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta (Direktiva 92/43/EEC, dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU) i Direktiva o očuvanju divljih ptica (Direktiva 2009/147/EZ). Države članice reguliraju očuvanje područja Natura 2000 kroz vlastito zakonodavstvo, prema načelima održivog razvitka i u skladu s relevantnim direktivama (HAOP, 2020).

Direktiva o pticama i Direktiva o staništima predstavljaju srž EU zakonodavstva u zaštiti prirode. Ta dva propisa zajedno postavljaju ambiciozni visoki standard očuvanja prirode za sve države članice EU-a. Njihova provedba odvija se u prvom redu kroz uspostavljanje ekološke mreže Natura 2000 (HAOP, 2020). Direktive se odnose na mjere stroge zaštite divljih vrsta i odobravanje odstupanja od njih, zabranu uporabe sredstava za hvatanje i/ili ubijanje životinjskih vrsta koja mogu prouzročiti njihovo lokalno nestajanje ili značajan poremećaj njihovih populacija, kao i na proglašenje i upravljanje područjima ekološke mreže Natura 2000 te ocjenu prihvatljivosti planova, programa i zahvata za ekološku mrežu i za vrste i staništa koji su ciljevi očuvanja pojedinog područja ekološke mreže.

U Republici Hrvatskoj, ekološka mreža Natura 2000 proglašena je Uredbom o ekološkoj mreži (NN 80/2019). Uredba također propisuje i popis vrsta i stanišnih tipova čije očuvanje zahtjeva

određivanje područja ekološke mreže, kriterije za određivanje područja ekološke mreže, ciljne vrste i stanišne tipove radi kojih se uspostavlja područje ekološke mreže te se utvrđuje kartografski prikaz ekološke mreže.

Upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, u okviru zakonom predviđenih ovlasti Javne ustanove, provodi se na temelju plana upravljanja, kojeg donosi Upravno vijeće Javne ustanove, uz suglasnost nadležnog Ministarstva. Planom upravljanja nastoje se na jednom mjestu sažeto i jasno prikazati sve glavne informacije o području obuhvaćenom planom te, participativnim procesom utvrđene, politike i strategije (kroz ciljeve i aktivnosti) koje usmjeravaju upravljanje tim područjem, kao i resursima Javne ustanove. Plan upravljanja u prvom redu pomaže Javnoj ustanovi i institucijama sektora zaštite prirode da dugoročno učinkovito upravljaju očuvanjem zaštićenih područja i područja ekološke mreže (Šumarski fakultet, 2020).

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19), plan upravljanja zaštićenim područjem i/ili područjem ekološke mreže je akt planiranja kojim se utvrđuje stanje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže te određuju ciljevi upravljanja i/ili očuvanja, aktivnosti za postizanje ciljeva i pokazatelji provedbe plana. Donosi se za razdoblje od deset godina, uz mogućnost izmjene i/ili dopune nakon pet godina (Šumarski fakultet, 2020).

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13,15/18,14/19,127/19) ekološki značajna područja Republike Hrvatske su područja:

- područja koja su biološki iznimno raznovrsna ili dobro očuvana, a koja su međunarodno značajna po mjerilima međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka,
- područja koja bitno pridonose očuvanju bioraznolikosti u Republici Hrvatskoj,
- područja stanišnih tipova koji su rijetki ili ugroženi na svjetskoj, europskoj ili državnoj razini, uključujući i prioritetne stanišne tipove od interesa za Europsku uniju, te područja stanišnih tipova koji su izvanredni primjeri tipičnih karakteristika tog stanišnog tipa,
- staništa vrsta koje su ugrožene na svjetskoj, europskoj ili državnoj razini,
- staništa endemičnih vrsta za Republiku Hrvatsku,
- područja koja bitno pridonose genskoj povezanosti populacija vrsta (ekološki koridori),
- selidbeni putovi životinja.

Značajan udio površine područja Natura 2000 (26,86 %) u Republici Hrvatskoj već je zaštićen u jednoj od devet kategorija zaštićenih područja prema Zakonu o zaštiti prirode, a čak 90,80 %

ukupne površine zaštićenih područja nalazi se unutar Natura 2000 mreže (Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2019).

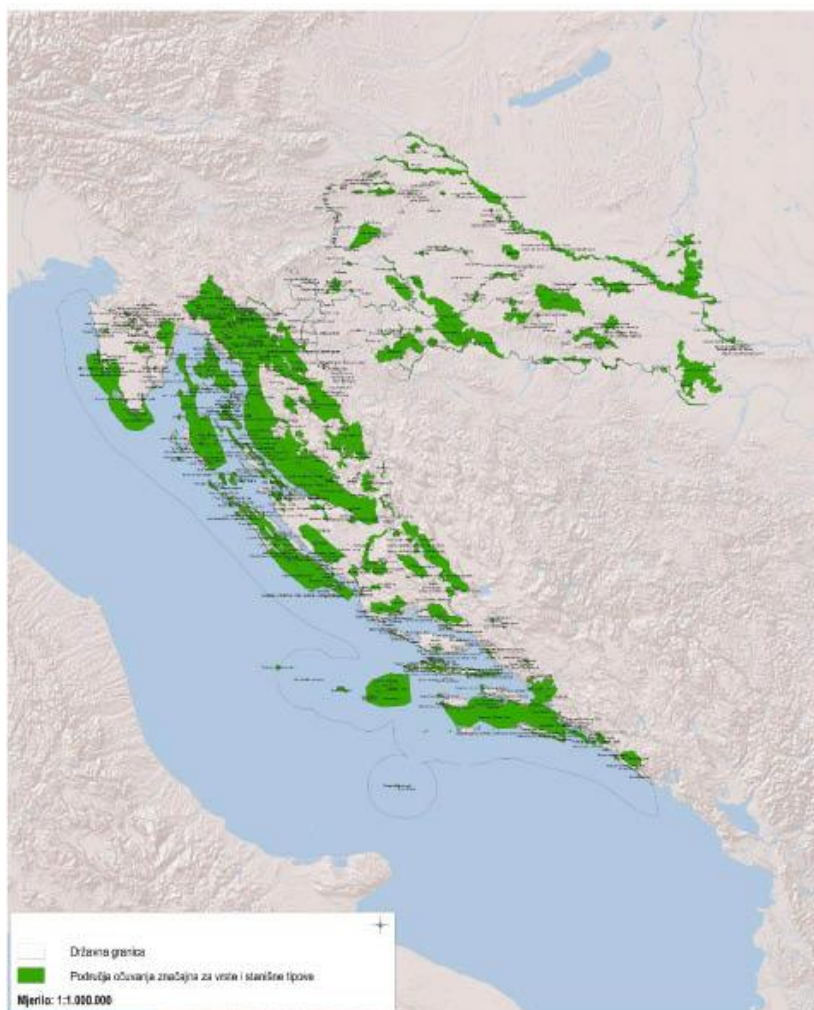
Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/2019) određuje kategorije područja ekološke mreže:

- područje očuvanja značajno za ptice (POP);
- područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS);
- vjerojatno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (vPOVS);
- posebno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (PPOVS).

Na slici 2 i slici 3 prikazane su kategorije područja ekološke mreže na području Republike Hrvatske. Na slici 2 plavom bojom označena su područja očuvanja značajna za ptice (POP), a na slici 3 zelenom bojom označena su područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS).

Slika 2 Područja očuvanja značajna za ptice (Izvor: Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže, NN 80/2019).

Slika 3 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (Izvor: Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže, NN 80/2019).

3. UPRAVLJANJE I GOSPODARENJE DIVLJAČI

Gospodarenje divljači omogućuje lakšu kontrolu njezinih populacija, lakše utvrđivanje i praćenje brojnoga stanja te provođenje preventivnih mjera protiv bolesti ili brže provođenje mjera za suzbijanje, u slučaju njihovog pojavljivanja. Stalna prijetnja održivom gospodarenju s divljači je prekomjeran lov (prelov) i krivolov, kao i niz drugih, u prvom redu antropogenih utjecaja, prirodnih pojava i bolesti.

3.1. Pregled načina upravljanja i gospodarenja divljači u različitim kategorijama zaštićenih područja i području ekološke mreže Natura 2000

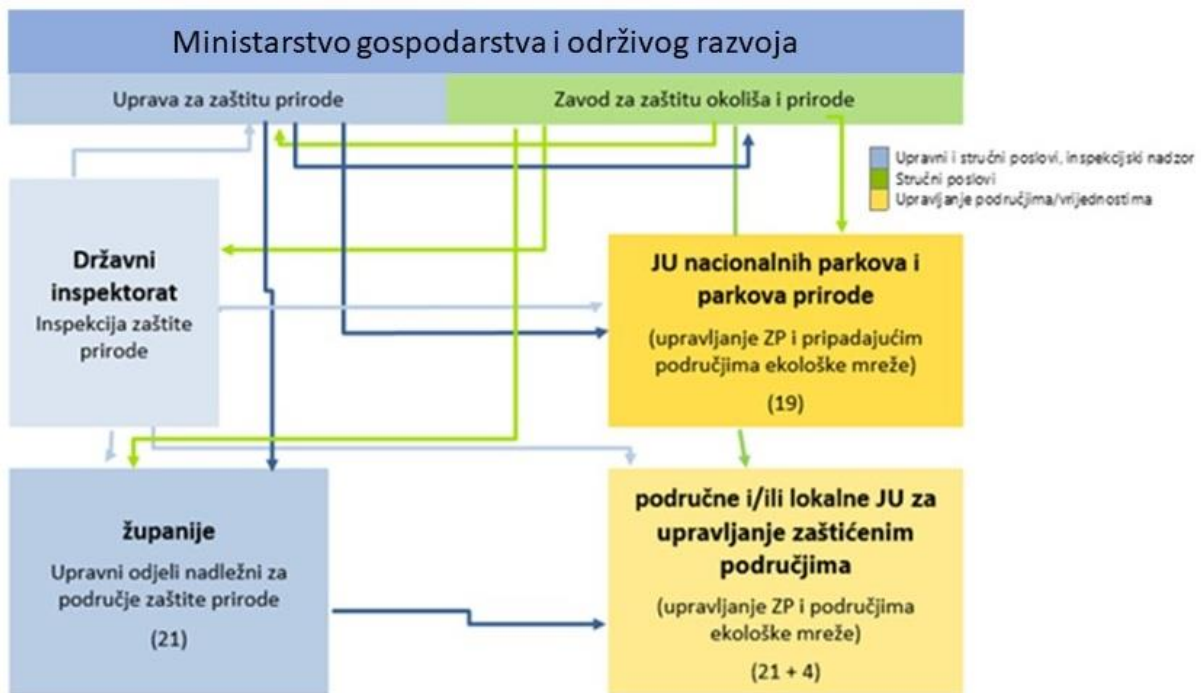
Zaštićenim područjima, prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), upravljaju javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima. Osnova njihova djelovanja je: zaštita, održavanje i promicanje zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanje neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziranje provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na zaštićenom području kojim upravljaju te sudjelovanje u prikupljanju podataka u svrhu praćenja očuvanosti prirode. Javne ustanove upravljaju i područjima ekološke mreže radi očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova (Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže, NN 80/2019).

Natura 2000 često se poistovjećuje sa zaštićenim područjima u kojima su ljudske djelatnosti značajno ograničene ili čak isključene radi očuvanja biološke raznolikosti. Međutim, Natura 2000 počiva na drugim načelima. Cilj upravljanja je održati ili poboljšati povoljno stanje očuvanosti ciljnih vrsta i staništa određenog područja. Često je to moguće bez propisivanja bitnih ograničenja, kroz provođenje mjera očuvanja od strane ljudi koji u suživotu s prirodom dijele svoj životni prostor s ugroženim vrstama i staništima. Većinu aktivnosti i zahvata u Natura području moguće je provesti uz mjere ublažavanja mogućih negativnih utjecaja. Ponekad su potrebne tek manje prilagodbe. Prijedlozi većih razvojnih projekata ili promjena načina korištenja zemljišta trebaju proći postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. Ukoliko se za zahvat ocijeni da nema značajan negativan utjecaj, zahvat se dopušta i ako se nalazi u području ekološke mreže. Natura 2000 podržava načelo održivog razvoja i cilj joj nije zaustaviti sveukupne razvojne aktivnosti nego, naprotiv, postaviti mjerila prema kojima će se one moći odvijati, a da pritom očuvaju biološku raznolikost. Kao takva, Natura 2000 može

pružiti nove mogućnosti ruralnim područjima, primjerice kroz eko-turizam, rekreaciju ili prirodi blisku poljoprivredu i šumarstvo (Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2020).

Uredbom Vlade Republike Hrvatske osnivaju se javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode. Javne ustanove za upravljanje ostalim zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim dijelovima prirode osnivaju predstavnička tijela jedinice područne (regionalne) ili lokalne samouprave odlukom. Javnim ustanovama rukovodi ravnatelj, a radom upravlja upravno vijeće. Najvažnije službe u smislu zaštite prirode su: stručna služba koja obavlja stručne poslove upravljanja zaštićenim područjem i područjima ekološke mreže te služba čuvara prirode koja vrši neposredan nadzor u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže (Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2021). Na slici 4 prikazan je institucionalni okvir državnog i javnog sektora zaštite prirode.

Slika 4 Institucionalni okvir državnog i javnog sektora zaštite prirode (Izvor: Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2021)

Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) lovište je određena površina zemljišta koje je zaokružena prirodna cjelina u kojoj postoje ekološki i drugi uvjeti za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova.

Osim na površinama lovišta, divljač kao i druge životinjske vrste pojavljuju se ili obitavaju i na površinama izvan lovišta. Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) divljač na površinama izvan lovišta zaštićuje se i lovi u skladu s programom zaštite divljači. Zaštićena

područja i područja ekološke mreže Natura 2000 su površine izvan lovišta te se u njima također upravlja i gospodari divljači u skladu s programom zaštite divljači.

Na području površina izvan lovišta pojedine vrste divljači nisu poželjne zbog velike opasnosti od ugrožavanja prometa, a time i ljudskih života i imovine, materijalnih šteta, a s druge strane i zbog mogućnost štete na samu divljač.

U nastavku je dan pregled popisa divljači te njihova zastupljenost u tri zakonska akta: Zakon o lovstvu, Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama te Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže. U tablici 1 dan je pregled divljači sisavaca, a u tablici 2 pregled pernate divljači.

Tablica 1 Popis divljači- sisavci i zastupljenost u zakonskim aktima

Naziv divljih vrsta	Zakon o lovstvu	Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama	Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže Prilog II. Dio II.
jelen obični (<i>Cervus elaphus</i> L.)	✓	X	X
Jelen lopatar (<i>Dama dama</i>)	✓	X	X
Jelen aksis (<i>Axis axis</i> L.)	✓	X	X
Muflon (<i>Ovis musimon</i>)	✓	X	X
Srna obična (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	✓	X	X
Smeđi medvjed (<i>Ursus arctos</i>)	✓	✓	✓
Divokoza (<i>Rupicapra rupicapra</i> L.)	✓	✓	✓
Divlja svinja (<i>Sus scrofa</i>)	✓	X	X
Mačka divlja (<i>Felis silvestris</i> Schr.)	✓	✓	X
Dabar (<i>Castor fiber</i> L.)	✓	✓	✓
Zec (<i>Lepus europaeus</i> Pall.)	✓	X	X
Puh Puh veliki (<i>Glis glis</i>)	✓	✓	X
Lisica (<i>Vulpes vulpes</i>)	✓	✓	X

Tvor (<i>Mustela putorius</i>)	✓	X	X
Jazavac (<i>Meles meles</i> L.)	✓	X	X

Tablica 2 Popis pernate divljači i zastupljenost u zakonskim aktima

Naziv divljih vrsta	Zakon o lovstvu	Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama	Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže Prilog II. Dio II.
Jarebica kamenjarka			
• Grivna (<i>Alectoris graeca</i> Meissn.)	✓	X	X
• Čukara (<i>Alectoris chucar</i> Grey.)	✓	X	X
Fazan			
• Gnjetlovi (<i>Phasianus</i> sp. L.)	✓	X	X
Prepelice:			
• Pućpura (<i>Coturnix coturnix</i> L.)	✓	X	X
• Virdžinijska (<i>Coturnix virginiana</i> L.)	✓	X	X
Golub			
• Divlji grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> L.)	✓	X	X
• Pećinar (<i>Columba livia</i> Gmelin.)	✓	X	X
Patke:			
• Divlja patka (<i>Anas platyrhynchos</i> L.)	✓	X	✓
• Glavata patka (<i>Aythya ferina</i> L.)	✓	X	✓
• Krunata patka (<i>Aythya fuligula</i> L.)	✓	X	✓
• Patka pupčanica (<i>Anas querquedula</i> L.)	✓	X	✓
• Patka kržulja (<i>Anas crecca</i> L.)	✓	X	✓
Golub divlji:			
	✓	X	X

• Grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> L.)	✓	X	X
• Pećinar (<i>Columba livia</i> Gmelin.)			
Šljuke:			
• Bena (<i>Scolopax rusticola</i> L.)	✓	X	X
• Kokošica (<i>Gallinago gallinago</i> L.)	✓	X	✓
Guske divlje:			
• Glogovnjača (<i>Anser fabalis</i> Latham.)	✓	X	✓
• Lisasta (<i>Anser albifrons</i> Scopoli.)	✓	X	✓
Trčka skvržulja (<i>Perdix perdix</i> L.)	✓	X	X
Liska crna (<i>Fulica atra</i> L.)	✓	X	✓
Vrana siva (<i>Corvus corone cornix</i> L.)	✓	X	X
Vrana gaćac (<i>Corvus frugilegus</i> L.)	✓	X	X
Čavka zlogodnjača (<i>Coloeus monedula</i> L.)	✓	X	X
Svraka (<i>Pica pica</i> L.)	✓	X	X
Šojka kreštalica (<i>Garrulus glandarius</i> L.)	✓	X	X

U tablici 3 prikazan je popis divljači iz „Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže“ te za svaku vrstu popis područja u kojima su to ciljne vrste. Razmotreno je u kojim područjima će se upravljati, a u kojima gospodariti, a to je u većini slučajeva definirano time je li područje zaštićeno ili nije. Također je naznačeno za koju kategoriju područja ekološke mreže se odnosi:

- područje očuvanja značajno za ptice (POP);
- područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS);
- vjerojatno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (vPOVS);
- posebno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (PPOVS).

Tablica 3 Popis divljači i ciljanih područja iz Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže

Popis divljači (Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže)	Popis područja u kojima su to ciljne vrste	Upravljanje/gospodarenje
Smeđi medvjed (<i>Ursus arctos</i>) (POVS)	Nacionalni park Plitvička jezera	Upravljanje
	Park prirode Velebit	Gospodarenje
	Dinara	Gospodarenje
	Nacionalni park Risnjak	Upravljanje
	Nacionalni park Sjeverni Velebit	Upravljanje
	Nacionalni park Paklenica	Upravljanje
	Lička Plješivica	Gospodarenje
	Gorski kotar i sjeverna Lika	Gospodarenje
	Nacionalni park Plitvička jezera	Upravljanje
Divokoza (<i>Rupicapra rupicapra L.</i>) (POVS)	Dinara	Gospodarenje
Dabar (<i>Castor fiber L.</i>) (POVS)	Mura	Gospodarenje
	Odransko polje	Gospodarenje
	Lonjsko polje	Gospodarenje
	Žutica	Gospodarenje
	Mrežnica – Tounjčica	Gospodarenje
	Kupa	Gospodarenje
	Ilova	Gospodarenje
	Rijeka Česma	Gospodarenje
	Dravske akumulacije	Gospodarenje
	Gornji tok Drave	Gospodarenje
	Srednji tok Drave	Gospodarenje
	Pokupski bazen	Gospodarenje
	Donja Posavina	Gospodarenje
	Jelas polje	Gospodarenje

Divlja patka (<i>Anas platyrhynchos</i>) Glavata patka (<i>Aythya ferina</i> L.) Krunata patka (<i>Aythya fuligula</i> L.) Patka pupčanica (<i>Anas querquedula</i> L.) Patka kržulja (<i>Anas crecca</i> L.) (POP)	Ribnjaci uz Česmu	Gospodarenje
	Poilovlje s ribnjacima	Gospodarenje
	Ribnjaci Grudnjak i Našice	Gospodarenje
	Dravske akumulacije	Gospodarenje
	Gornji tok Drave	Gospodarenje
	Srednji tok Drave	Gospodarenje
	Podunavlje i donje Podravlje	Gospodarenje
	SZ Dalmacija i Pag	Gospodarenje
	Vransko jezero i Jasen	Gospodarenje
	Krka i okolni plato	Gospodarenje
	Cetina	Gospodarenje
	Delta Neretve	Gospodarenje
	Šljuka kokošica (<i>Gallinago gallinago</i> L.) (POP)	Lička krška polja
Pokupski bazen		Gospodarenje
Donja Posavina		Gospodarenje
Jelas polje		Gospodarenje
Ribnjaci uz Česmu		Gospodarenje
Poilovlje s ribnjacima		Gospodarenje
Ribnjaci Grudnjak i Našice		Gospodarenje
Podunavlje i donje Podravlje		Gospodarenje
SZ Dalmacija i Pag		Gospodarenje
Vransko jezero i Jasen		Gospodarenje
Delta Neretve		Gospodarenje
Guska glogovnjača (<i>Anser fabalis</i> Latham.)	Poilovlje s ribnjacima	Gospodarenje
	Donja Posavina	Gospodarenje
	Jelas polje	Gospodarenje
	Ribnjaci Grudnjak i Našice	Gospodarenje
	Dravske akumulacije	Gospodarenje
	Podunavlje i donje Podravlje	Gospodarenje
Guska lisasta (<i>Anser albifrons</i> Scopoli) (POP)	Donja Posavina	Gospodarenje
	Jelas polje	Gospodarenje
	Ribnjaci Grudnjak i Našice	Gospodarenje
	Dravske akumulacije	Gospodarenje
	Podunavlje i donje Podravlje	Gospodarenje

Liska crna (<i>Fulica atra</i> L.) (POP)	Pokupski bazen	Gospodarenje
	Donja Posavina	Gospodarenje
	Jelas polje	Gospodarenje
	Ribnjaci uz Česmu	Gospodarenje
	Poilovlje s ribnjacima	Gospodarenje
	Ribnjaci Grudnjak i Našice	Gospodarenje
	Dravske akumulacije	Gospodarenje
	Gornji tok Drave	Gospodarenje
	Srednji tok Drave	Gospodarenje
	Podunavlje i donje Podravlje	Gospodarenje
	SZ Dalmacija i Pag	Gospodarenje
	Vransko jezero i Jasen	Gospodarenje
	Krka i okolni plato	Gospodarenje
Delta Neretve	Gospodarenje	

3.2. Upravljanje i gospodarenje divljači Zakonom o zaštiti prirode

Zaštita prirode i upravljanje zaštićenim područjima u Hrvatskoj uređeno je Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19). Nadležno tijelo za provedbu Zakona o zaštiti prirode i Zakona o zaštiti okoliša te drugih međunarodnih i nacionalnih pravnih dokumenta iz područja zaštite prirode i okoliša u Republici Hrvatskoj je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja koje obavlja upravne i stručne poslove. Nadzor nad stručnim radom, zakonitošću rada i općih akata javnih ustanova za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode obavlja Ministarstvo.

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) korištenje prirodnih dobara provodi se na temelju planova gospodarenja prirodnim dobrima vodeći računa o očuvanju bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti i georaznolikosti.

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) zabranjeno je korištenje prirodnih dobara na način koji uzrokuje:

- oštećivanje površinskih ili podzemnih geoloških, hidrogeoloških i geomorfoloških vrijednosti,
- narušavanje povoljnog stanja divljih vrsta i staništa,
- smanjenje bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti i georaznolikosti.

Prirodna dobra su sve sastavnice prirode koje čovjek koristi ili može koristiti u gospodarske svrhe (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19).

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19):

- U nacionalnom parku je zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara.
- U posebnom rezervatu nisu dopušteni zahvati i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom.
- U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju njegova bitna obilježja i uloga.

3.3. Upravljanje i gospodarenje divljači Zakonom o lovstvu

Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) gospodarenje obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Zakon o lovstvu donio je Hrvatski Sabor na sjednici od 31. listopada 2018. godine i on je usklađen sa zakonodavstvom Europske unije, pravnim sustavom Republike Hrvatske u pojedinim upravnim područjima.

Sukladno Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) cilj je osigurati održivo gospodarenje populacijama divljači i njihovim staništima na način i u obujmu kojim se trajno unapređuje vitalnost populacije divljači, proizvodna sposobnost staništa i biološka raznolikost, čime se postiže ispunjavanje gospodarske, turističke i rekreativne funkcije te funkcije zaštite i očuvanja biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore (NN 99/2018., 2020).

Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) lov divljači obuhvaća traženje, dočekivanje, motrenje radi odstrela ili hvatanja divljači, vabljenje, praćenje, odstrel ili hvatanje divljači, skupljanje uginule divljači i njezinih dijelova (rogovlja, koža i dr.) i skupljanje jaja pernate divljači.

Lov divljači u lovištu obavlja se u skladu s lovnogospodarskom osnovom ili programom uzgoja divljači, a na površinama na kojima je zabranjeno ustanovljivanje lovišta u skladu s programom zaštite divljači i namjenom tih površina, poštujući lovačku etiku i običaje (Zakonu o lovstvu, NN 99/18, 32/19, 32/20).

Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20):

- Lovnogospodarska osnova – planski akt kojim se detaljno uređuje gospodarenje određenom divljači i lovištem za određeno razdoblje u skladu s mogućnosti staništa te brojnosti i stanjem populacije divljači koja se uzgaja i prisutnosti zaštićenih vrsta.
- Program uzgoja divljači – planski i gospodarski akt kojim se uređuju uzgoj, zaštita i korištenje divljači u uzgajalištima.
- Program zaštite divljači – planski akt temeljem kojeg se divljač štiti na površinama zemljišta na kojem se lovište ne smije ustanoviti.

Iznimno, lov smeđeg medvjeda, mačke divlje i dabra obavlja se na temelju dopuštenja ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode donesenog u skladu s posebnim propisom o zaštiti prirode i Akcijskog plana gospodarenja pojedinom vrstom divljači za pojedinu godinu, koji donosi i provodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva na prijedlog nacionalnog povjerenstva za gospodarenje pojedinom divljači (Zakonu o lovstvu, NN 99/18, 32/19, 32/20).

Lovnogospodarska osnova, program uzgoja divljači i program zaštite divljači osim funkcije zaštite i očuvanja biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa divljači, moraju osigurati potrajno korištenje prava lova te održavanje biološke raznolikosti genofonda divljači i drugih životinjskih vrsta. Korištenje prava lova ne smije štetiti drugim ekosustavima (Zakon o lovstvu, NN 99/18, 32/19, 32/20).

U tablici 4 prikazan je pregled gospodarenja/upravljanja u zaštićenim područjima od državnog značenja prema Zakonu o lovstvu.

Tablica 4 Pregled upravljanja/gospodarenja u zaštićenim područjima od državnog značenja

Kategorija zaštićenog područja	Gospodarenje/upravljanje divljači	Tko gospodari/upravlja?	Dokument na temelju kojeg se upravlja/gospodari
Strogi rezervat	Upravljanje	Javna ustanova	Program zaštite divljači
Nacionalni park	Upravljanje	Javna ustanova	Program zaštite divljači
Posebni rezervat	Upravljanje	Javna ustanova	Program zaštite divljači
Park prirode	Gospodarenje	-	Lovnogospodarska osnova ili program uzgoja divljači

Pravo na lov imaju vlasnik zemljišta ustanovljenjem lovišta, te pravna ili fizička osoba na temelju koncesije ili zakupa lovišta. Odstrel divljači je propisan lovnogospodarskim osnovama lovišta. Odredbama članka 69. Zakona o lovstvu zabranjen je lov, te postavljanje lovnogospodarskih objekata u pojasu 300 m od granice posebno zaštićenih dijelova prirode.

Temeljna javna funkcija lova je upravljanje populacijama divljači pri čemu se lov stavlja u kontekst održivog upravljanja prirodnim resursima, ekološkog alata, alata i mehanizma u funkciji zaštite prirode (Pintur i sur., 2016).

Prema članku 11. Zakona o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) lovište se ustanovljuje prema vrsti divljači koja prirodno obitava ili se uzgaja na površinama zemljišta, prema broju divljači koja se prema mogućnostima staništa može uzgajati na tim površinama i namjeni lovišta.

Zabranjeno je ustanovljenje lovišta:

- na miniranim površinama i sigurnosnom pojasu širine do 100 m
- na moru i ribnjacima s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka
- u rasadnicima, nasadima voćaka, vinove loze i višegodišnjega ukrasnog, ljekovitog i drugog bilja koji su namijenjeni intenzivnoj proizvodnji te pašnjacima, ako su ograđeni ogradom koja sprječava prirodnu migraciju dlakave divljači
- na zaštićenim dijelovima prirode ako je posebnim propisima u njima zabranjen lov
- na javnim cestama i drugim javnim površinama
- na građevinskom području, osim na neizgrađenom dijelu građevinskog područja do njegova privođenja namjeni
- na vojnim lokacijama
- na drugim površinama na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov

Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/06, 92/08, 39/11 i 41/13) donosi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Sukladno članku 44. Zakona o lovstvu lovnogospodarska osnova je planski akt kojim se detaljno uređuje gospodarenje, uzgoj, zaštita, lov i korištenje određenom divljači i lovištem za razdoblje od deset lovnih godina u skladu s mogućnosti staništa te brojnosti i stanjem populacije divljači koja se uzgaja u otvorenim i ograđenim lovištima.

Lovnogospodarska osnova temelji se na brojnom stanju svih vrsta divljači koje stalno ili sezonski žive u lovištu i na broju divljači koja se može uzgajati u lovištu, vodeći računa o

prisutnosti strogo zaštićenih životinjskih vrsta koje utječu ili na koje utječe lovno gospodarenje, ne narušavajući pritom prirodne odnose među vrstama.

Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20, članak 43. stavak 2.) bez odobrenog lovnogospodarskog plana nije dopušteno izvršavanje prava lova.

Lovnogospodarska osnova, program uzgoja divljači i program zaštite divljači moraju biti u skladu s osnovama gospodarenja gospodarskim jedinicama i programima za gospodarenje šumama, uvjetima i načinom iskorištavanja poljoprivrednog zemljišta, vodoprivrednom osnovom, dokumentima prostornog uređenja, odnosno posebnim propisima iz područja prostornog uređenja i zaštite okoliša i potpisanim međunarodnim ugovorima iz područja lova, zaštite prirode i prirodnih staništa divljači te odredbama propisa o zaštiti prirode. (Zakon o lovstvu, NN 99/18, 32/19, 32/20)

Prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/2006., 92/2008., 39/2011. i 41/2013.) na površinama izvan lovišta divljač je dopušteno loviti:

- ranjenu ili bolesnu tijekom cijele godine, uz obvezu prijave nadležnom uredu i predočenje uvjerenja nadležne veterinarske službe da je odstrijeljena divljač bila ranjena ili bolesna;
- u slučaju proglašenja zarazne bolesti ili ako postoji mogućnost njene pojave u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja;
- za potrebe znanstveno-istraživačkih i znanstveno-nastavnih ustanova u skladu s odgovarajućim programom.

Prema odredbama Zakona o lovstvu, članak 1. Gospodarenje divljači obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Zakon o lovstvu prati i akte Europske unije : Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore, kao i Direktiva 2009/147/ EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica, izmjena bila 2013. godine za obadvije Direktive.

Sukladno Zakonu cilj je osigurati gospodarenje populacijama divljači i njihovim staništima na način i u obujmu kojim se trajno unapređuje vitalnost populacije divljači, proizvodna sposobnost staništa i biološka raznolikost, čime se postiže ispunjavanje gospodarske, turističke i rekreativne funkcije te funkcije zaštite i očuvanja biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore.

Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) Ministarstvo može donijeti naredbu o smanjenju brojnog stanja pojedine vrste divljači, osim ptica, ako je to u interesu javnog zdravlja i sigurnosti, radi sprječavanja nanošenja ozbiljne štete urodima, stoci te radi zaštite flore i faune, te donijeti naredbu o zabrani lova radi sprječavanja i suzbijanja bolesti životinja i zaštite zdravlja ljudi i stoke.

3.2.1. Program zaštite divljači

Program zaštite divljači je planski akt na temelju kojeg se divljač štiti na površinama zemljišta na kojem se lovište ne smije ustanoviti (Zakon o lovstvu, NN 99/18, 32/19, 32/20).

Prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/06, 92/08, 39/11 i 41/13) Program zaštite divljači je planski akt za razdoblje od 10 godina koji osigurava zaštitu divljači na površinama izvan lovišta.

Razlog za izradu Programa proizlazi iz 47. članka Zakona o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) koji propisuje da se za površine na kojima je zabranjeno ustanovljene lovišta donosi program zaštite divljači kojim se uređuje zaštita i lov divljači na navedenim površinama.

Program zaštite divljači izrađen je u skladu sa Zakonom o lovstvu (NN, 99/18, 32/19, 32/20). Sadržaj Programa izrađen je prema Pravilniku o sadržaju i načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN, 40/06, 92/08, 39/11 i 41/13). Program zaštite divljači također mora biti usklađen sa Zakonom o zaštiti prirode i s Planom upravljanja.

Program zaštite divljači donosi pravna ili fizička osoba koja koristi zemljište ili upravlja zemljištem na vrijeme od 10 godina, osim u nacionalnim parkovima gdje je to regulirano Prostornim planom, Pravilnikom o unutarnjem redu i Planom upravljanja (Pravilnik o sadržaju i načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači, NN 40/06, 92/08, 39/11, 41/13). Program zaštite divljači korisnik površina podnosi Ministarstvu na suglasnost.

Prije samog donošenja Programa za zaštitu divljači potrebno je provesti postupak Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Programa zaštite divljači koju odobrava Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.

Prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) lovno gospodarski planovi, kojima pripada i Program zaštite divljači, moraju biti u skladu, između ostalog, i s posebnim propisima iz

područja zaštite okoliša i prirode te međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka iz područja lovstva i zaštite prirode, kao i propisima Europske unije kojima se uređuje očuvanje divljih vrsta i prirodnih staništa. Usklađivanje Programa zaštite divljači s propisima iz područja zaštite prirode provodi se u postupku ocjene prihvatljivosti Programa za ekološku mrežu, primjenom odredbi Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19).

Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu je postupak kojim se ocjenjuje utjecaj strategije, plana, programa ili zahvata na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Provodi se tijekom izrade nacrtu prijedloga strategije, plana i programa, a prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak donošenja (Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19).

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu sastoji se od:

- 1) prethodne ocjene prihvatljivosti;
- 2) glavne ocjene prihvatljivosti;
- 3) utvrđivanja prevladavajućega javnog interesa i odobravanja zahvata uz kompenzacijske uvjete.

Prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/2006., 92/2008., 39/2011. i 41/2013.) program zaštite divljači sadrži:

- akt o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta;
- osnovne podatke o položaju i granicama površine izvan lovišta te njenoj površini razrađenoj po kulturama zemljišta sa zemljovlasničkim razmjerom;
- procjenu brojnog stanja divljači koja stalno, sezonski ili povremeno obitava na površinama izvan lovišta ili preko istih prelazi;
- uvjete zaštite prirode;
- mjere zaštite divljači;
- mjere za sprječavanje šteta od divljači;
- brigu o drugim životinjskim vrstama;
- prikaz potrebnih financijskih sredstava za provedbu programa zaštite te kroniku zaštite divljači.

3.2.2. Popis divljači prema Zakonu o lovstvu

Divljač se prema Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/2006) razvrstava na:

- 1) glavne vrste – vrste divljači koje se prema namjeni zemljišta prvenstveno uzgajaju ili se planiraju uzgajati, ili za koje je lovište ustanovljeno, te vrste divljači za koje je određena LPP (LGO-2, PUD-2) i izvršeno bonitiranje;
- 2) ostale (sporedne) vrste – vrste divljači koje prirodno obitavaju u lovištu ili se unose neposredno pred lov (LGO-7, PUD-8).

Prema načinu migracije, divljač i životinjske vrste u smislu Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/2006) razvrstavaju se na:

- 1) stalne vrste – koje obitavaju u lovištu tijekom cijele godine, nalaze hranu i zaklon te se razmnožavaju;
- 2) sezonske vrste
  - selice prolaznice – koje prelaze iz lovišta u lovište tijekom jedne lovne godine, a zavisno o godišnjem dobu (zimski i ljetni staništa, okomita i vodoravna migracija i sl.);
  - selice staničnice (gnjezdarice) – koje dolaze u lovište tijekom proljeća te se u istom hrane, sklanjaju i razmnožavaju, a u jesen odlaze;
  - selice zimovalice – koje dolaze u lovište tijekom jeseni i zime te se u istom hrane i sklanjanju, a u proljeće odlaze;
- 3) povremene vrste – koje dolaze u lovište samo poneke godine te se u njima hrane, sklanjaju ili razmnožavaju;
- 4) prolazne vrste – koje tijekom svoje migracije prolaze kroz lovište (dnevno kretanje divljači i životinjskih vrsta ne smatra se migracijom).

U tablici 5 prikazan je popis krupne divljači, a u tablici 6 prikazan popis sitne divljači prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20).

Divljač sa oznakom * spadaju u strogo zaštićene vrste prema Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama (NN 144/2013, NN 73/2016):

Tablica 5 Popis krupne divljači prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20)

Krupna divljač
jelen obični (<i>Cervus elaphus</i> L.)
jelen lopatar (<i>Dama dama</i> L.)
jelen aksis (<i>Axis axis</i> L.)
srna obična (<i>Capreolus capreolus</i> L.)
divokoza (<i>Rupicapra rupicapra</i> L.) *
muflon (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.)
svinja divlja (<i>Sus scrofa</i> L.)
smeđi medvjed (<i>Ursus arctos</i> L.) *

Tablica 6 Popis krupne divljači prema Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20)

Sitna divljač	
Dlakava divljač	Pernata divljač
jazavac (<i>Meles meles</i> L.)	fazan: - gnjetlovi (<i>Phasianus sp.</i> L.)
mačka divlja (<i>Felis silvestris</i> Schr.) *	jarebice kamenjarke: - grivna (<i>Alectoris graeca</i> Meissn.) - čukara (<i>Alectoris chucar</i> Grey.)
kuna bjelica (<i>Martes foina</i> Erx.)	trčka skvržulja (<i>Perdix perdix</i> L.)
kuna zlatica (<i>Martes martes</i> L.)	prepelice: - pućpura (<i>Coturnix coturnix</i> L.) - virdžinijska (<i>Coturnix virginiana</i> L.)
lasica mala (<i>Mustela nivalis</i> L.)	šljuke: - bena (<i>Scolopax rusticola</i> L.) - kokošica (<i>Gallinago gallinago</i> L.) *
dabar (<i>Castor fiber</i> L.) *	golub divlji: - grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> L.) - pećinar (<i>Columba livia</i> Gmelin.)
zec obični (<i>Lepus europaeus</i> Pall.)	guske divlje: - glogovnjača (<i>Anser fabalis</i> Latham.) - lisasta (<i>Anser albifrons</i> Scopoli.)
kunić divlji (<i>Oryctolagus cuniculus</i> L.)	patke divlje: - gluhara (<i>Anas platyrhynchos</i> L.) - glavata (<i>Aythya ferina</i> L.) - krunasta (<i>Aythya fuligula</i> L.) - pupčanica (<i>Anas querquedula</i> L.)

	- kržulja (<i>Anas crecca</i> L.)
puh veliki (<i>Glis glis</i> L.) *	liska crna (<i>Fulica atra</i> L.)
lisica (<i>Vulpes vulpes</i> L.) *	vrana siva (<i>Corvus corone cornix</i> L.)
čagalj (<i>Canis aureus</i> L.)	vrana gačac (<i>Corvus frugilegus</i> L.)
tvor (<i>Mustela putorius</i> L.)	čavka zlogodnjača (<i>Coloeus monedula</i> L.)
	svraka (<i>Pica pica</i> L.)
	šojka kreštalica (<i>Garrulus glandarius</i> L.).

Ulaskom u EU medvjed u Hrvatskoj je dobio status „strogo zaštićene vrste“ po Direktivi o staništima, iako su bili izraženi prigovori takvoj promjeni. Povoljno je da ta Direktiva dopušta iznimke, pa se svake godine donosi odluka o broju medvjeda koji se može odstrijeliti u kvoti (Bišćan i sur., 2021).

Smeđi medvjed ostaje i na popisu divljači sukladno Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) te se izlučenje iz populacije (redovna kvota i interventni odstrjel) odobrava sukladno članku 155. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19), a gospodarenje provodi u skladu s odredbama Zakona o lovstvu na temelju Plana gospodarenja.

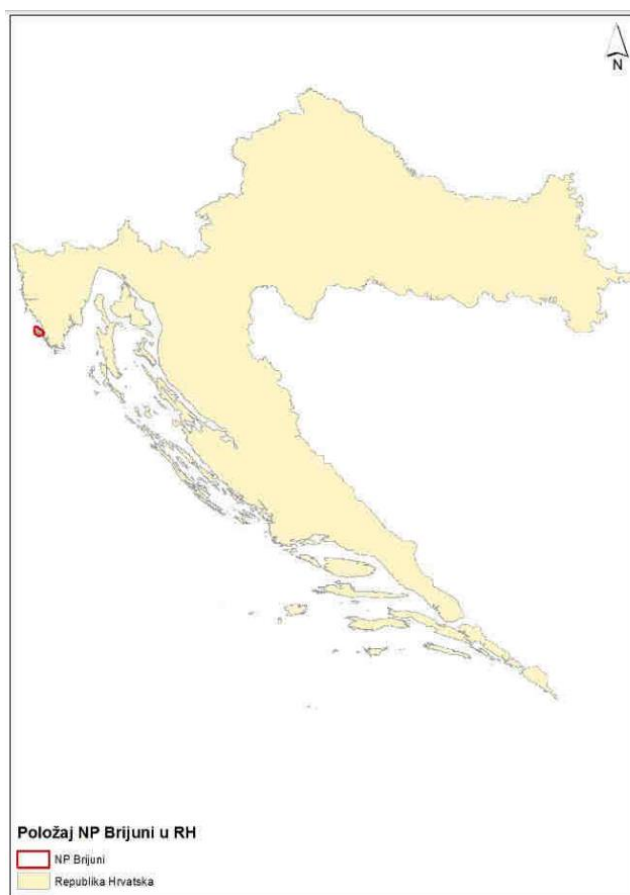
4. PRIMJERI UPRAVLJANJA I GOSPODARENJA DIVLJAČI U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

U radu će se opisati dva Nacionalna parka i jedan Posebni rezervat te će se na njihovom primjeru prikazati upravljanje i gospodarenje divljači u zaštićenim područjima.

4.1. Nacionalni park Brijuni

4.1.1. Opis područja

Brijunski otoci, nalaze se uz zapadnu obalu Istre, nedaleko od Pule. Područje Nacionalnog parka Brijuni administrativno pripada Istarskoj županiji kao jedinici područne (regionalne) samouprave, a graniči s Gradom Pula, Općinom Fažana i Gradom Vodnjan (JUNP Brijuni, 2016). Na slici 5 prikazan je smještaj Nacionalnog parka Brijuni u Hrvatskoj.

Slika 5 Smještaj NP Brijuni u Hrvatskoj (Izvor: JUNP Brijuni, 2016)

Nacionalni park Brijuni čini 14 otoka, otočića i hridi smještenih uz zapadnu obalu Istre, nedaleko grada Pule. Današnje granice Nacionalnog parka obuhvaćaju otoke, s okolnim morem i podmorjem, tako da ukupna površina iznosi 33,95 km². Park je dobio ime prema dvama najvećim otocima unutar arhipelaga, Velikom i Malom Brijunu (JUNP Brijuni, 2016). Na slici 6 prikazani su svi otoci Nacionalnog parka Brijuni s ucrtanom granicom.

Slika 6 NP Brijuni s ucrtanom granicom (Izvor: JUNP Brijuni, 2016)

4.1.2. Popis divljači

Na području Parka zabilježeno je 28 vrsta sisavaca, od čega je 15 vrsta šišmiša koje su zabilježene od 2010. do 2016. godine kroz terenska istraživanja. Od ostalih sisavaca najzanimljiviji su jež (*Erinaceus sp.*), vjeverica (*Sciurus vulgaris*), zec (*Lepus europaeus*) te jelen aksis (*Axis axis*), jelen lopatar (*Dama dama*) i muflon (*Ovis aries musimon*) (JUNP Brijuni, 2016).

Početkom 20. st. na otok Veliki Brijun radi lova su uneseni jelen lopatar, jelen aksis, muflon, srnjak i fazan, a za zeca ne postoje točni podaci. Gotovo sve ove vrste su se održale do danas s time da je najrašireniji jelen lopatar (JUNP Brijuni, 2016).

Među brijunskom divljači nalaze se dvije vrste jelena – jelen lopatar (*Dama dama*) i jelen aksis (*Axis axis*) te muflon (*Ovis musimon*). Te su vrste početkom 20. stoljeća na Veliki Brijun unesene kao lovna divljač, a danas su dio brijunskog identiteta i cjelovitoga posjetiteljskog

doživljaja (JUNP, 2016). Na Brijunima u 2017. godini je bilo oko sedamsto jelena lopatara, sto jelena aksisa, dvjesto muflona (Marković, 2017). Na području Nacionalnog parka Brijuni jelen aksis društvena je životinja te živi u krdima veličine 10 do 30 grla. Skupine obično čine košuta s teladi, dok se mužjaci nakon odbacivanja rogova okupljaju u posebne, manje skupine (Šprem, 2008). U tablici 7 prikazan je popis divljači za Nacionalni park Brijuni.

Tablica 7 Popis divljači za NP Brijuni (Izvor: Uprava za zaštitu prirode, 2021)

NACIONALNI PARK BRIJUNI
Popis divljači
Jelen lopatar (<i>Dama dama</i>)
Jelen aksis (<i>Axis axis</i>)
Muflon (<i>Ovis aries musimon</i>)
Zec obični (<i>Lepus europaeus</i>)
Kunić divlji (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)
Fazan – gnjetlovi (<i>Phasianus sp.</i>)
Jarebica kamenjarka (<i>Alectoris graeca</i>)
Prepelica pućpura (<i>Coturnix coturnix</i>)
Šumska šljuka (<i>Scolopax rusticola</i>)
Šljuka kokošica (<i>Allinago gallinago</i>)
Golub divlji grivnjaš (<i>Columba palumbus</i>)
Golub divlji pečinar (<i>Columba livia</i>)
Guska lisasta (<i>Anser fabalis</i>)
Patka divlja gluhara (<i>Anas platyrhynchos</i>)
Patka glavata (<i>Aythya ferina</i>)
Patka krunasta (<i>Aythya fuligula</i>)
Patka pupčanica (<i>Spatula querquedula</i>)
Liska crna (<i>Fulica atra</i>)
Vrana siva (<i>Corvus cornix</i>)
Vrana gačac (<i>Corvus frugilegus</i>)
Čavka zlogodnjača (<i>Corvus monedula</i>)
Svraka (<i>Pica pica</i>)

Za floru i faunu Velikog i Malog Brijuna poguban je bio početak 20. stoljeća kada je unesen jelen aksis, jelen lopatar i muflon. Divljač je do danas napravila velike štete, no u narednih 5-10 godina nastojat će se smanjiti njezin broj na održivost staništa (JUNP Brijuni, 2016).

Izuzev malobrojnih ograđenih površina, vegetacija na Malom i Velikom Brijunu je osiromašena i degradirana. Zbog cjelogodišnje prekomjerne ispaše od strane visoke divljači (jelen lopatar, jelen aksis i muflon) šumske sastojine su ostale bez sloja grmlja, prizemnog sloja zeljastih biljaka, bez pomlatka te bez donjih dijelova krošnji. Divljač je tako uvjetovala vizualnu posebnost stabala čije se krošnje doimaju poput „kišobrana“ (podrezane krošnje). Jelenska divljač radi velike štete u šumskom ekosustavu, ali se i po tom pitanju poduzimaju određene mjere; smanjuje se broj divljači i štite određena stabla ili skupine stabala ogradama (JUNP Brijuni, 2016).

Nacionalni park Brijuni arhipelag je male površine, ali značajnih prirodnih vrijednosti. Naseljavanje velikog broja divljači u prošlosti dovelo je do degradacije kopnenih staništa uslijed prekomjernog brsta i ispaše. Usmjerenim djelovanjem smanjio se utjecaj divljači i polako se dovodi suživot životinjskog i biljnog svijeta u ravnotežu s okolišem Brijuna i njegovom namjenom. Proces valja kontinuirano pratiti kako bi se znanstvenim metodama jasno utvrdila ispravnost (ili neispravnost) postupaka i opet iznova odredio pravi smjer djelovanja. Vegetacija je godinama bila u regresiji i nepovoljnom stanju na Velikom i Malom Brijunu, ali situacija se popravlja. Već samo malim smanjenjem pritiska na vegetaciju primjećuje se bujanje livada i prizemnog sloja šuma koji ima dovoljno sjemenki i svjetla za adekvatnu obnovu (JUNP Brijuni, 2016).

Prema Prostornom planu NP Brijuni, članku 69. gdje se navode mjere zaštite i očuvanja prirodnih i krajobraznih vrijednosti, određeno je da se u područjima s najstrožim režimom zaštite prirode, gdje spadaju Otok Mali Brijun (osim središnjeg dijela), otočići Vrsar (Orzera), Grunj, Gaza i Obljak, (strogi) rezervat šumske vegetacije (Veliki Brijun - 2 zone jedinstvene šume crnike) uklone svi krupni sisavci, a strogi rezervat ogradi. Na području šumskog rezervata na Velikom Brijunu zahtjeva se onemogućiti dolazak i boravak jelenske divljači (Zavod za prostorno planiranje, 2001).

Prema članku 69. stavak 5. područje kulturno-povijesnog sadržaja i rekreacije, navodi se da je potrebno očuvanje i zaštita divljači i to prvenstveno onih vrsta koje prirodno obitavaju u ekosustavu NP Brijuni kao što su jelen, zec i srna (Zavod za prostorno planiranje, 2001).

4.1.3. Opis gospodarenja/upravljanja divljači

Javna ustanova Nacionalni park Brijuni odgovorna je za upravljanje ovim područjem na način da se posebna pažnja obraća održavanju ravnoteže između ciljeva očuvanja njegovih prirodnih i kulturnih vrijednosti s jedne strane i želja i potreba turizma i dionika s druge strane (JUNP Brijuni, 2016).

Djelatnost Javne ustanove je zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje i korištenje nacionalnog parka u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara te nadzor nad provedbom uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja (JUNP Brijuni, 2016).

S obzirom na to da od proglašenja Brijuna nacionalnim parkom nije bilo lova, jelenska se divljač na Velikom i Malom Brijunu prenamnožila i danas stvara velike probleme na travnjačkim površinama i u šumskom ekosustavu. U cilju zaštite i očuvanja posebnosti otočja te odgovornog i održivog gospodarenja s divljači u Parku, 2011. god. izradio se „Program zaštite divljači u Nacionalnom parku Brijuni“ za razdoblje od 2011. do 2021. godine (JUNP Brijuni, 2016).

Ovim Programom Javna ustanova nastoji smanjiti broj alohtone divljači i nastoji uspostaviti ravnotežu održivosti biljnog i životinjskog svijeta.

U tablici 8 prikazan je pregled gospodarenja/upravljanja divljači za NP Brijuni te popis divljači koja postoji na području NP Brijuni.

Tablica 8 Pregled gospodarenja/upravljanja divljači za NP Brijuni

NACIONALNI PARK BRIJUNI		
Gospodarenje ili upravljanje divljači	Lovišta	Dokument prema kojem se upravlja divljači

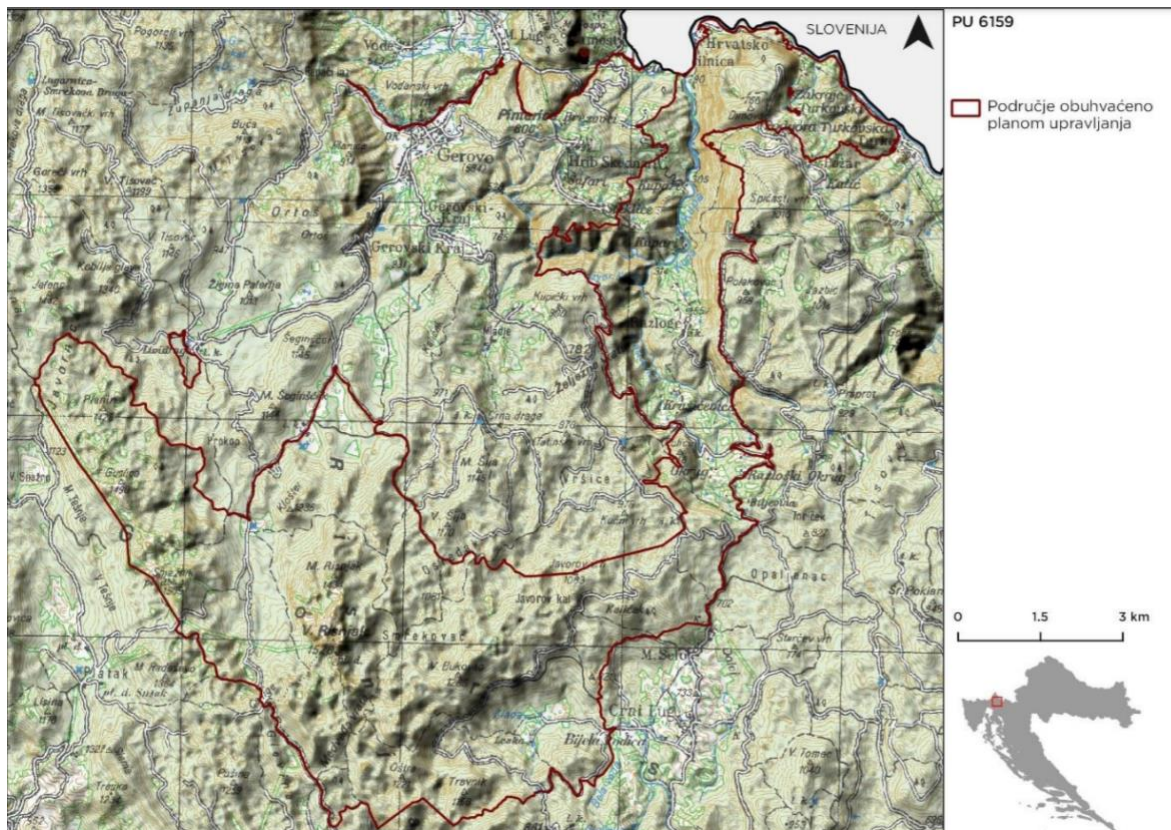
Upravljanje	Nema	PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI ZA NACIONALNI PARK BRIJUNI za vremensko razdoblje od 01.travnja 2021. 31. ožujka 2031. godine.
-------------	------	---

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva donijelo je Program zaštite divljači za Nacionalni park Brijuni za vremensko razdoblje od 01.travnja 2021. do 31. ožujka 2031. godine povodom zahtjeva Javne ustanove „Nacionalni park Brijuni“ za provedbu postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Programa zaštite divljači za Nacionalni park Brijuni (Uprava za zaštitu prirode, 2021).

4.2.Nacionalni park Risnjak

4.2.1. Opis područja

Nacionalni park Risnjak smješten je na sjeverozapadu Republike Hrvatske, u Gorskom kotaru, gdje se planinski masiv Dinarida provlači između kontinentalne Hrvatske i Jadranskog mora. Površina Parka je 6.340,29 ha i obuhvaća centralni dio planinskih masiva Risnjaka i Snježnika te izvor rijeke Kupe s njezinim gornjim tokom (JUNP Risnjak, 2022). Na slici 7 prikazan je geografski položaj Nacionalnog parka Risnjak.

Slika 7 Položaj Nacionalnog parka Risnjak (Izvor: JUNP Risnjak, 2022)

Park karakteriziraju planinske livade i travnjaci, krške jame, spilje i pećine, vrijedne šume smreke, jele i bukve te općenito izrazita raznolikost reljefa i vegetacije. Na području Parka nalazi se nekoliko dominantnih vrhova poput vrha Snježnik (1506 m.n.v.), Veliki Risnjak (1528 m.n.v.), Mali Risnjak (1428 m.n.v.), Lazačka glavica (1426 m.n.v.), Planina (1427 m.n.v.) (Šumarski fakultet, 2020).

Relativna blizina morske obale (15 km) dovodi do utjecaja mediteranske klime i čestih lokalnih temperaturnih inverzija što u kombinaciji sa geološkom podlogom uvjetuje veliku florističku raznolikost (na području parka opisano je 30 biljnih zajednica od čega je za istaknuti čak 14 šumskih zajednica) (Šumarski fakultet, 2020).

Životinjski svijet nacionalnog parka Risnjak čini oko stotinu vrsta ptica među kojima su tetrijeb gluhan i lještarka (Marković, 2017).

4.2.2. Popis divljači

Na području Parka svoje stanište pronalaze tri europske krupne zvijeri (medvjed, vuk i ris). Na području Parka također su prisutne i dvije šumske koke (tetrijeb gluhan i lještarka). U parku se sreće bogata fauna kukaca, gmazova, a posebno su značajni leptiri po kojima je dio uz Kupu dobio naziv „Dolina leptira“ (Šumarski fakultet, 2020).

Na području Nacionalnog parka „Risnjak“ utvrđena je brojnost divljači prikazana u tablici 9 i tablici 10. Najbrojnije vrste krupne divljači su jelen, srna i divokoza. Jelenska divljač koja se zadržava na prostoru parka može se smatrati dijelom populacije ovog dijela Gorskog kotara, srna je stalni stanovnik Nacionalnog parka Risnjak, a na području Parka postoji stabilna populacija divokoze.

Najbrojnije vrste sitne divljači puh veliki, šojka kreštalica, lisica, kuna zlatica, kuna bjelica i zec obični.

Tablica 9 Brojnost krupne divljači na području NP Risnjak (Izvor: Šumarski fakultet, 2020)

NACIONALNI PARK RISNJAK	
Vrsta krupne divljači	Brojnost
Jelen obični (<i>Cervus elaphus</i>)	80 grla
Srna (<i>Capreolus capreolus</i>)	70 grla
Divokoza (<i>Rupicapra rupicapra</i>)	25 grla
Svinja divlja (<i>Sus scrofa</i>)	20 grla
Smeđi medvjed (<i>Ursus arctos</i>)	20 grla

Tablica 10 Brojnost sitne divljači na području NP Risnjak (Izvor: Šumarski fakultet, 2020)

NACIONALNI PARK RISNJAK	
Vrsta sitne divljači	Brojnost
Jazavac (<i>Meles meles L.</i>)	10 grla
Mačka divlja (<i>Felis silvestris Schr.</i>)	10 grla
Kuna bjelica (<i>Martes foina Erx.</i>)	20 grla
Kuna zlatica (<i>Martes martes L.</i>)	30 grla
Lasica mala (<i>Mustela nivalis L.</i>)	5 grla
Zec obični (<i>Lepus europaeus Pall.</i>)	30 grla
Dabar (<i>Castor fiber L.</i>)	2 grla
Puh veliki (<i>Glis glis</i>)	3 000 grla
Lisica (<i>Vulpes vulpes</i>)	40 grla
Tvor (<i>Mustela putorius</i>)	5 grla
Šljuka bena (<i>Scolopax rusticola</i>)	0 kljunova
Golub grivnjaš (<i>Columba palumbus</i>)	20 kljunova
Patka gluhara (<i>Anas platyrhynchos</i>)	15 kljunova
Vrana siva (<i>Corvus corone cornix L.</i>)	5 kljunova

Vrana gačac (<i>Corvus frugilegus</i> L.)	5 kljunova
Svraka (<i>Pica pica</i> L.)	2 kljunova
Šojka kreštalica (<i>Garulus glandarius</i> L.)	50 kljunova

Na širem području Nacionalnog parka nalazi se stabilna populacija medvjeda. Brojnost unutar granica Nacionalnog parka procijenjena je na 20 grla. Medvjed je naša najveća zvijer te uz vuka i risa predstavlja bogatstvo Risnjačkog masiva i Gorskog kotara (Šumarski fakultet Zagreb, 2020).

4.2.3. Opis gospodarenja/upravljanja divljači

Program zaštite divljači za Nacionalni park „Risnjak“ izrađen je u skladu sa Zakonom o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20). Sadržaj Programa izrađen je prema Pravilniku o sadržaju i načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/06, 92/08, 39/11 i 41/13). Ovaj program vrijedi od 01. travnja 2020. do 31. ožujka 2030. godine, a izradio ga je Zavod za zaštitu šuma i lovno gospodarenje Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Šumarski fakultet Zagreb, 2020).

Unutar obuhvata Programa (osim samog Nacionalnog parka „Risnjak“) nalazi se i spomenik prirode - hidrološki „Izvor Kupe s užom okolinom u Gorskom kotaru“. Svim zaštićenim područjima unutar područja Nacionalnog parka (kao i samim Nacionalnim parkom) upravlja Javna ustanova „Nacionalni park Risnjak“ (Šumarski fakultet Zagreb, 2020).

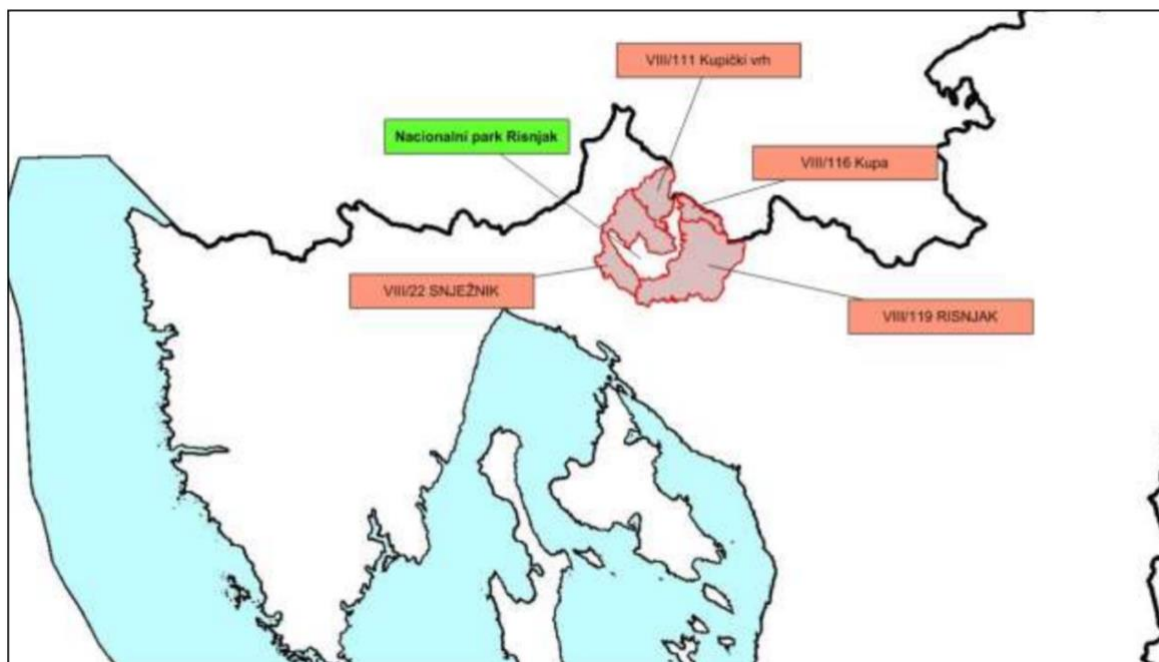
U tablici 11 prikazan je pregled gospodarenja/upravljanja u NP Risnjak.

Tablica 11 Pregled gospodarenja/upravljanja u NP Risnjak

NACIONALNI PARK RISNJAK		
Gospodarenje/ upravljanje divljači	Lovišta	Dokument prema kojem se upravlja divljači
Upravljanje	Graniči s lovištima: 1) VIII/19 - "Risnjak" 2) VIII/22 - "Snježnik" 3) VIII/111 - "Kupički Vrh"	PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI ZA NACIONALNI PARK RISNJAK za razdoblje

	4) VIII/116 "Kupa"	01. travanj 2020. – 31. ožujak 2030.
--	--------------------	--------------------------------------

U Nacionalnom parku lov je zabranjen, no Nacionalni park „Risnjak“ nalazi se u okruženju četiri lovišta. Sa zapadne strane nalazi se državno otvoreno lovište broj: VIII/22 – „SNJEŽNIK“. U sjeverozapadnom dijelu Parka ima granicu sa zajedničkim otvorenim lovištem broj: VIII/111 – „Kupički vrh“. Sjeveroistočni dio Parka graniči sa zajedničkim otvorenim lovištem broj: VIII/116 – „Kupa“. U jugoistočnom dijelu nalazi se državno otvoreno lovište broj: VIII/19 – „RISNJAK“ (Šumarski fakultet, 2020). Na slici 8 prikazana je pozicija NP Risnjak s navedenim lovištima koja ga okružuju.

Slika 8 Pozicijska karta Nacionalnog parka Risnjak sa lovištima koja ga okružuju (Izvor: Šumarski fakultet, 2020)

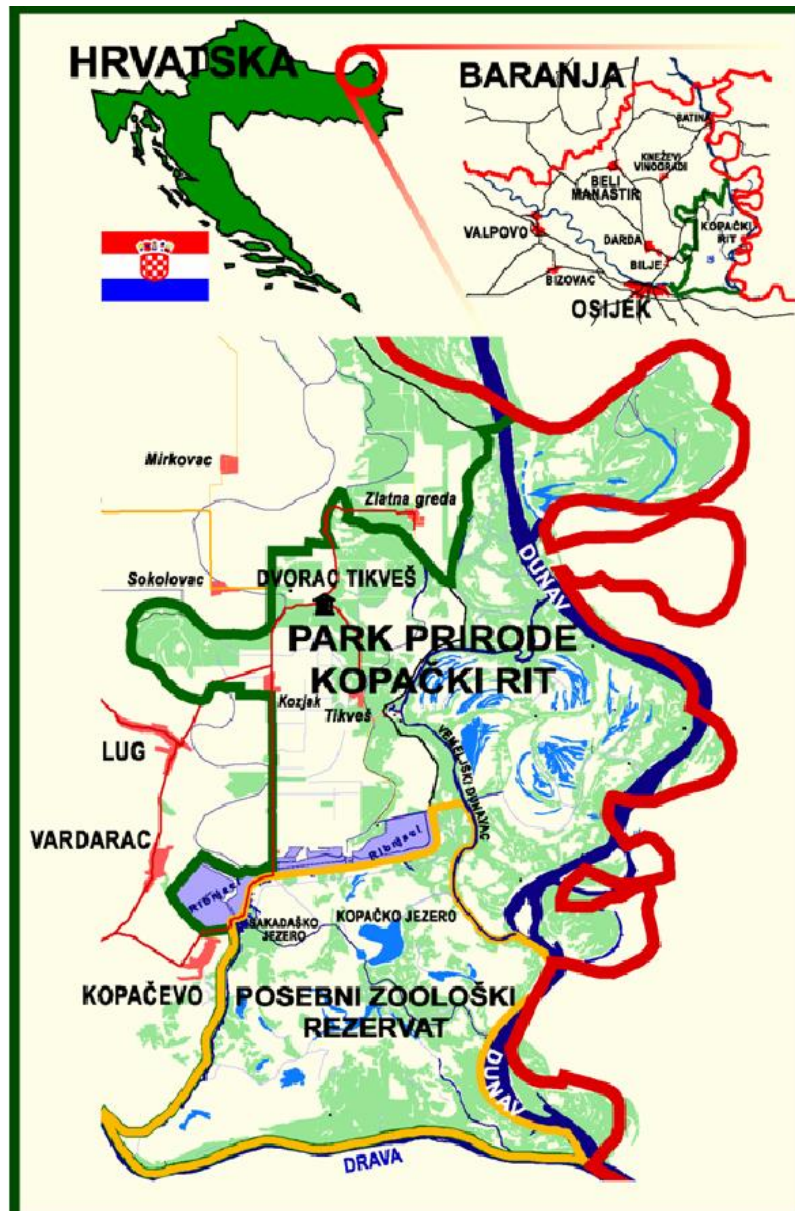
4.3. Posebni rezervat Kopački rit

4.3.1. Opis područja

Prostor Parka prirode “Kopački rit” nalazi se na krajnjem sjeveroistoku Republike Hrvatske, u jugoistočnom dijelu Baranje. Osnovno ekološko obilježje Parku prirode Kopačkom ritu daju intenzitet i trajanje plavljenja. Park prirode Kopački rit je poplavno područje nastalo djelovanjem dviju velikih rijeka, Dunava i Drave. Ovisno o vodostaju, vode tih dviju rijeka

neprestano oblikuju i mijenjaju izgled rita, stvarajući prekrasan mozaik jezera, kanala, bara i greda, poplavnih šuma, tršćaka i vlažnih livada. Park prirode Kopački rit kao zaštićeno područje je jedno od najbolje očuvanih poplavnih područja u Europi (JUPP Kopački rit, 2022).

Na slici 9 prikazan je smještaj Parka prirode Kopački rit. Također na slici 9 označena je granica Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“ koji spada unutar Parka prirode Kopački rit, a nalazi se na južnom dijelu Parka prirode Kopački rit.

Slika 9 Smještaj Parka prirode Kopački rit (Izvor: JUPP Kopački rit, 2011)

Ukupna površina Parka prirode Kopački rit iznosi 23.126 ha. Površina na kojoj prema odredbi čl. 11., st. 2. Zakona o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20) nije ustanovljeno lovište, tzv. površina

izvan lovišta, iznosi 7.143,21 ha, što je podudarno s utvrđenom površinom Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“ (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).

Površine izvan lovišta (Posebni zoološki rezervat „Kopački rit“) nalaze se u rasponu nadmorskih visina od 78 m do 86 m. Prosječna nadmorska visina iznosi 82 m, a visinska amplituda je 8 m, što ovo područje karakterizira izrazito niskim s jednoličnim reljefom. Uslijed ravničarskog karaktera nisu nastale dublje depresije. Također, reljef Kopačkog rita pokazuje obilježja plavine, što je posebno izraženo na području Posebnog zoološkog rezervata. To je ujedno i najniže područje cjelokupnog prostora Parka prirode. U središnjem dijelu Posebnog rezervata je Kopačko jezero, najniži dio Posebnog rezervata (78 m dno jezera), koje je zajedno s jezerom Sakadaš, kanalima Čonakut i Hulovskim kanalom, stalno ispunjeno vodom. Ostali dijelovi Posebnog rezervata povremeno su pod vodom (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).

4.3.2. *Popis divljači*

Na području površine izvan lovišta Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“ pojedine vrste divljači kao i pojedine druge životinjske vrste nisu poželjne zbog velike opasnosti od ugrožavanja prometa, a time i ljudskih života i imovine, materijalnih šteta, a s druge strane i šteta na divljači i ostalim životinjskim vrstama. Iako divljač, kao i druge životinjske vrste, nisu poželjne na ovim površinama izvan lovišta, određeni broj divljači obitava ili se povremeno pojavljuje na površinama izvan lovišta Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“.

Najveća životinja koja obitava na području Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“ je obični jelen, pored njega od divljači tu je još i dabar, kune bjelice i zlatice, divlje svinje. Značajan je za opstanak ptica grabljivica (orao štekavac, crna lunja, orao klokotaš), močvarica (čaplje, rodarice, čigre, patkarice), te sisavaca (europska vidra, europski dabar) i vodozemaca (crveni mukač, veliki panonski vodenjak, gatalinka) (Benčina i sur., 2011). Pojava običnog muflona (*Ovis ammon*) na području Kopačkog rita smatra se slučajnošću.

U tablici 12 prikazan je popis krupne divljači i brojno stanje, a u tablici 13 prikazan je popis sitne divljači i brojno stanje na području Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“.

Tablica 12 Popis krupne divljači na području Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“. (Izvor: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019)

POSEBNI REZERVAT KOPAČKI RIT	
Vrsta krupne divljači	Brojnost (grla)
jelen obični (<i>Cervus elaphus L.</i>)	212

srna obična (<i>Capreolus capreolus L.</i>)	4
svinja divlja (<i>Sus scrofa L.</i>)	180

Tablica 13 Popis sitne divljači na području Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“ (Izvor: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019)

POSEBNI REZERVAT KOPAČKI RIT	
Vrsta krupne divljači	Brojnost (grla/kljunovi)
jazavac (<i>Meles meles L.</i>)	100
mačka divlja (<i>Felis silvestris Schr.</i>)	10
kuna bjelica (<i>Martes foina Erx.</i>)	10
kuna zlatica (<i>Martes martes L.</i>)	100
lasica mala (<i>Mustela nivalis L.</i>)	50
dabar (<i>Castor fiber L.</i>)	150
zec obični (<i>Lepus europaeus Pall.</i>)	20
čagalj (<i>Canis aureus L.</i>)	100
lisica (<i>Vulpes vulpes L.</i>)	30
tvor (<i>Mustela putorius L.</i>)	20
fazan – gnjetlovi (<i>Phasianus sp. L.</i>)	200
trčka skvržulja (<i>Perdix perdix L.</i>)	-
prepelica pućpura (<i>Coturnix coturnix L.</i>)	-
šljuka bena (<i>Scolopax rusticola L.</i>)	50
šljuka kokošica (<i>Gallinago gallinago L.</i>)	100
golub divlji grivnjaš (<i>Columba palumbus L.</i>)	200
guska divlja glogovnjača (<i>Anser fabalis Latham.</i>)	-
guska divlja lisasta (<i>Anser albifrons Scopoli</i>)	-
patka divlja gluhara (<i>Anas platyrhynchos L.</i>)	4000
patka divlja glavata (<i>Aythya ferina L.</i>)	100
patka divlja krunasta (<i>Aythya foligula L.</i>)	40
patka divlja pupčanica (<i>Anas querquedula L.</i>)	60
patka divlja kržulja (<i>Anas crecca L.</i>)	100
liska crna (<i>Fulica atra L.</i>)	100
vrana siva (<i>Corvus corone cornix L.</i>)	100

vrana gačac (<i>Corvus frugilegus L.</i>)	-
čavka zlogodnjača (<i>Coloeus monedula L.</i>)	-
svraka (<i>Pica pica L.</i>)	30
šojka kreštalica (<i>Garulus glandarius L.</i>)	200

4.3.3. Opis gospodarenja/upravljanja divljači

Zaštićenim područjem Posebnog zoološkog rezervata, koje se nalazi u južnom dijelu Parka prirode Kopački rit, upravlja Javna ustanova „Park prirode Kopački rit“ prema Programu zaštite divljači za Posebni zoološki rezervat „Kopački rit“ od 01. travnja 2019. do 31. ožujka 2029. godine čiji je izrađivač Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Zavod za animalnu proizvodnju i biotehnologiju, Katedra za lovstvo i ribarstvo (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019)

U tablici 14 prikazan je pregled gospodarenja/upravljanja u Posebnom rezervatu Kopački rit.

Tablica 14 Pregled gospodarenja/upravljanja u Posebnom rezervatu Kopački rit

POSEBNI REZERVAT KOPAČKI RIT		
Gospodarenje ili upravljanje divljači	Lovišta	Dokument prema kojem se upravlja divljači
Upravljanje	Nema	PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI ZA POSEBNI ZOOLOŠKI REZERVAT „KOPAČKI RIT“ za razdoblje 1. travnja 2019. – 31. ožujka 2029.

Program zaštite divljači namijenjen je definiranju stanja na području Posebnog zoološkog rezervata „Kopački rit“, vrsta i broja divljači i ostalih životinjskih vrsta koje obitavaju stalno ili se, povremeno ili privremeno, zadržavaju na području Posebnog rezervata, a u skladu sa zakonskim propisima (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).

Posebni zoološki rezervat „Kopački rit“, je zaštićeno područje temeljem Zakona o zaštiti prirode u kategoriji: Posebni rezervat, potkategorija – Zoološki. Ujedno se nalazi unutar

zaštićenog područja u kategoriji: park prirode; Park prirode „Kopački rit“ (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).

U posebnom rezervatu nisu dopušteni zahvati i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen Posebnim rezervatom. U Posebnom rezervatu dopušteni su zahvati i djelatnosti kojima se održavaju ili poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje svojstava zbog kojih je proglašen Posebni rezervat (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).

Područje Posebnog rezervata neposredno graniči s jednim zaštićenim područjem, u kategoriji regionalni park Mura-Drava. U regionalnom parku dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju njegova bitna obilježja i uloga. Ovim zaštićenim područjem upravlja Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2019).

5. ZAKLJUČAK

Upravljanje i gospodarenje divljači u zaštićenim područjima je izuzetno važno za održavanje ravnoteže u ekosustavima, zaštite bioraznolikosti i održivog razvoja. Upravljanje divljači uključuje niz aktivnosti, uključujući monitoring populacija, utvrđivanje zakonskih propisa, regulaciju lovne sezone i količine ulova.

Međutim, uspješno upravljanje divljači u zaštićenim područjima zahtijeva suradnju i koordinaciju između mnogih zainteresiranih strana, uključujući vlasti, znanstvene institucije, organizacije za zaštitu okoliša, lovačke udruge i lokalne zajednice.

Povezanost Zakona o lovstvu i Zakona o zaštiti prirode je ključna za uspješno upravljanje divljači u Hrvatskoj. Oba zakona imaju zajednički cilj očuvanja bioraznolikosti i osiguravanja održivog razvoja, ali se razlikuju po svojim specifičnim ciljevima i načinima provedbe.

Zakon o lovstvu regulira lovačku djelatnost i usmjerava korištenje prirodnih resursa u svrhu održivog korištenja populacija divljači. Ovaj zakon ima za cilj osigurati dugoročnu održivost populacija divljih životinja, kontrolirati lov i ulov divljači, te održati ravnotežu između lovaca i drugih korisnika prirodnih resursa.

Zakon o zaštiti prirode, s druge strane, ima za cilj zaštititi prirodna staništa i vrste, te osigurati njihovu održivost. Ovaj zakon propisuje mjere zaštite prirodnih staništa i vrsta, kao i njihovu zaštitu od negativnih utjecaja, uključujući lov.

Ključni aspekt povezanosti ova dva zakona je osiguravanje dugoročne održivosti i zaštite populacija divljači, kao i očuvanje njihovih prirodnih staništa. Oba zakona imaju važnu ulogu u upravljanju divljači i njihova uspješna provedba zahtijeva suradnju između svih zainteresiranih strana.

Kao zaključak, važno je osigurati adekvatno upravljanje i gospodarenje divljači u zaštićenim područjima kako bi se osigurala dugoročna održivost ekosustava, bioraznolikost i dobrobit divljači. To se može postići kroz koordinaciju i suradnju svih zainteresiranih strana te uz poštivanje zakonskih propisa i etičkih načela lovaca i drugih korisnika prirodnih resursa.

6. LITERATURA

Bišćan, A., Budor, I., Domazetović, Z., Gospočić, S., Grubešić, M., Huber, Đ., Jakšić, Z., Jeremić, J., Reljić, S., Sindičić, M., Šprem, N., Žuglić, T. (2021): Akcijski plan gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb.

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek (2019): PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI ZA POSEBNI ZOOLOŠKI REZERVAT „KOPAČKI RIT“ ZA RAZDOBLJE 1. travnja 2019. – 31. ožujka 2029. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek.

HAOP (2020): Održivo korištenje prirodnih dobara i ekološka mreža. Dostupno: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/eu-direktive> (pristupljeno: 25.02.2022.)

HAOP (2021): Upravljanje zaštićenim područjima. Dostupno: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/zasticena-podrucja/upravljanje-zasticenim-podrucjima> (pristupljeno 11.08.2022.)

JUNP Brijuni (2016): Plan upravljanja Nacionalni park Brijuni (razdoblje provođenja plana od 2016. do 2025. godine). Dostupno: <https://www.np-brijuni.hr/hr/o-nama/upravljanje> (pristupljeno 27.07.2022.)

JUNP Risnjak (2022): Plan upravljanja Nacionalnim parkom Risnjak i pridruženim zaštićenim područjem i područjima ekološke mreže (PU 6159) 2022.-2031. Dostupno: <https://www.np-risnjak.hr/web/wp-content/uploads/2022/03/Plan-upravljanja-2022.-%E2%80%932031.pdf> (pristupljeno 22.06.2022.)

JUPP Kopački rit (2011): Plan upravljanja parkom prirode Kopački rit. Dostupno: https://pp-kopacki-rit.hr/wp-content/uploads/2019/06/plan_upravljanja.pdf (pristupljeno 20.06.2022.)

Mackelworth, P. i Jovanović, J. (2011): Zaštićena područja – temelj za očuvanje prirode ili podloga za održivi razvoj? Primjer zaštićenog područja mora u cresko-lošinjskom arhipelagu. HRVATSKI GEOGRAFSKI GLASNIK 73/1, 229 – 244 (2011.), str. 230-231.

Marić, Z. (2020): Utjecaj provedbe Programa zaštite divljači na područja ekološke mreže Natura 2000 u Vukovarsko-srijemskoj županiji, Diplomski rad. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek.

Marković, M. (2017): Geografska i kulturna obilježja hrvatskih nacionalnih parkova, Završni rad. Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb.

MINGOR (2022a): Zaštićena područja. Dostupno: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-priode-1180/zasticena-podrucja/1188> (pristupljeno: 10.08.2022.)

MINGOR (2022b): Ekološka mreža Natura 2000 u Republici Hrvatskoj. Dostupno: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-priode-1180/ekoloska-mreza-natura-2000/ekoloska-mreza-natura-2000-u-republici-hrvatskoj/1211> (pristupljeno 11.08.2022.)

Perković, F. (2016): Utjecaj zaštićenih područja na razvoj lokalne zajednice, Završni rad. Veleučilišta u Šibeniku, Šibenik.

Pintur, K., Dumić, T., Budor, I. (2016): Lovstvo kao djelatnost od javnog interesa. Zbornik sažetaka I. znanstveno-stručnog skupa Priroda i divljač - Izazovi lovstva u 21. stoljeću. Veleučilište u Karlovcu, Karlovac.

Pravilnik o sadržaju i načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 40/06, 92/08, 39/11 i 41/13). Dostupno: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_04_40_981.html (pristupljeno 16.07.2022.)

Šprem N., (2008): THE AXIS DEER (AXIS AXIS) IN BRIJUNI NATIONAL PARK. Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

Štrbenac, A. (2010.): Plan upravljanja vukom u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2010. do 2015. Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb.

Šumarski fakultet Zagreb (2020): Program zaštite divljači Nacionalni park Risnjak za razdoblje 01. travanj 2020. – 31. ožujak 2030. Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.

Uprava za zaštitu prirode (2021): Rješenje. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Zagreb. Dostupno: https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA%20ZA%20ZA%C5%A0TITU%20PRIRODE/Prethodna%20ocjena%202021/Prethodna%20ocjena%20za%20strategije%20planove%20i%20programe%202021/11032021_Rjesenje_Program%20zastite%20divljaci%20za%20Nacionalni%20park%20Brijuni.pdf (pristupljeno 16.09.2022.)

Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/2019). Dostupno: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_08_80_1669.html (pristupljeno 27.07.2022.)

Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19). Dostupno: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_80_1658.html (pristupljeno 14.07.2022.)

Zakonu o lovstvu (NN 99/18, 32/19, 32/20). Dostupno: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_11_140_2641.html (pristupljeno 16.07.2022.)

Zavod za prostorno planiranje (2001): Prostorni plan Nacionalnog parka "Brijuni". Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Zagreb.

Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2019): Izvješće o stanju prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Zagreb.

Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2020): Upravljanje područjima ekološke mreže Natura 2000. Dostupno: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/upravljanje> (pristupljeno 18.03.2023.)

Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2021): Što je zaštićeno područje. Dostupno: <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/sto-je-zasticeno-podrucje> (pristupljeno 17.03.2023.)